

TEK ADAM
DİKTATÖRLÜĞÜNÜ
DURDURMA
ZORUNLULUĞU

KURTULUŞ
SOSYALİST DERGİ
YAYINLARI

KİTAP DİZİSİ: **37**
NİSAN 2023
 1 TL

yönde tamamen değişecek, geride kalan yasal ve demokratik haklar da rafa kalkacak. Cumhurbaşkanlığı seçiminde iktidarın kaybetmesi, aynı zamanda muhalefet Meclis'te çoğunluğu kazanamazsa, tek başına yeterli olmayacak. Bu açıdan sonuçları bütün toplumun kaderini etkileyecek olağanüstü koşulları doğurabilecek parlamento seçimleri de tıpkı Cumhurbaşkanlığı seçimi gibi kritik önemdedir. İktidar cumhurbaşkanlığını kaybetse de eğer Meclis'te çoğunluğu ele geçirirse şimdi yaşanan geçiş süreci biraz daha uzayabilir ama açık diktatörlük yönünde gidiş durdurulamaz. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Rejiminden parlamentarizme geçiş için Cumhurbaşkanlığı seçiminde iktidara kaybettirilmesi gerektiği gibi, Cumhuriyet İttifakı'nın parlamentoda da azınlığa düşürülmesi zorunlu olmuştur. Bu nedenle parlamento seçimlerinde de Cİ partileri karşısında kazanmalarını hedefleyerek muhalefet partilerinin desteklenmesi gerekmektedir.

Komünizm açısından, açık diktatörlüğe geçişe yol açan 2017 Anayasa değişikliğinin geri döndürebilmesi, iptal edilebilmesi için 2023 seçimlerinde Cumhuriyet İttifakı karşısında kazanabilecek adaylara oy verilmesi biçimindeki tutum içinde bulunan olağanüstü koşulların gerektirdiği bir seçim taktiğidir. Ama aynı zamanda vurgulamak gerekir ki, ister burjuva partiler tarafından kısa yoldan refaha ulaşma yönünde, ister sol ve 'sosyalist' partiler tarafından düzen sınırları içinde 'demokratikleşme' biçiminde ileri sürülen boş vaatler, komünizme ve sosyalist devrime kazanılması gereken kitlelerin umutlarının boşa harcanmasına, hayal kırıklıklarına ve sonrasında faşist, gerici hareketlerin destekçilerine dönüşmelerine neden olacaktır. Burjuva politikacıları kitlelere bol keseden vaatler verip kandırabilir. Komünistler ise kitlelere sadece gerçeği söyleyebilirler. Yine vurgulamak gerekir ki, hiçbir toplumsal sorunun kapitalizm içinde bütünlüklü çözümü mümkün değildir; bu yüzden komünizmin bütün güncel taktiklerinin bağlı olduğu temel hedef sosyalist devrim ve işçi sınıfının egemenliğidir.

KURTULUŞ
 SOSYALİST DERGİ
 YAYINLARI

internet: <http://kurtulussosyalistdergi.awardspace.info/>
erişim: <https://kurtulussosyalistdergi.blogspot.com/>
e-posta: kurtulussosyalistdergi@gmail.com

mun önüne çıkıp mevcut sorunlara çözüm önerirler. İnsanların çok değişik alternatifler arasından yaptıkları siyasi tercihleri, yaşadıkları sorunlar karşısında çözüm olarak kimin neyi önerdiği tarafından belirlenir. Diğer politik akımlardan ayrı olarak komünistler, kendi çözüm önerilerini, programlarını savunur ve kendi adaylarını çıkararak kitlelere sistem dışı siyasi bir seçenek sunarlar. Kitleler, ekonomik ve demokratik mücadele içindeki kazanımlarla mücadelenin koşullarını geliştirirken, aynı zamanda kısmi kazanımların sorunların köklü çözümü olmadığını, köklü çözümün sosyalist devrimde olduğunu kavrarlar.

Genel olarak seçim dönemlerinde komünizmin önceliği, işçi sınıfının bağımsız politik seçeneğinin toplumun önüne konmasının temel alınması ve bütün burjuva politik seçeneklerden kopmaya hizmet edecek bir tutumun öne sürülmesidir. Ancak açık diktatörlük tehlikesi gibi çok özel, istisnai koşullar, kendi dışındaki bir adayın desteklenmesi gibi tutumları bu genel tavrın önüne geçirebilir. Seçimlerin *kritik* ya da *istisnai* olarak tanımlanmasını gerektiren, savaş ya da diktatörlük tehdidi gibi durumlar, kendi temsilcileri dışında başkalarını desteklemelerini, bu amaçla çeşitli ittifaklar yapmalarını gerektirebilir. Koşulların, genel politikanın dışında istisnai tutumları öne çıkartacak kadar *kritik* olması, komünistler için *olağandışı* durumlara karşılık gelir.

Cumhurbaşkanlığı seçiminde komünizmin adayı olmayan birine oy verecek olmak, sosyalizm savunusundan geri çekilmeyi getirmez. RTE'nin karşısındaki adaya oy vermek, yukarıda anlatılanlardan öteye parlamentarizmi savunmak, parlamentarizm ile demokrasiyi eşitlemek değildir; bu destek açık diktatörlüğe doğru bugüne kadar atılmış adımlara karşı çıkıp geri alınmasının ilk adımını oluşturacaktır. RTE'nin Cumhurbaşkanlığını kaybetmesi tek adam rejiminin yasal ve maddi dayanaklarının ortadan kaldırılması sürecini başlatacaktır. Bu nedenle bu kritik seçimde de, istisnai bir tutumla, komünist olmayan bir adaya oy vermek gündeme gelmektedir.

Diğer bir anlatımla 2023 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde alınması gereken tutum, yukarıda sıralandığı gibi, bu seçimin arka planını oluşturan 2007 ve 2017 Anayasa referandumları ile bu referandumların mimarı RTE'nin yarı-başkanlık-diktatörlük aygıtının başına geçtiği 2018 Cumhurbaşkanlığı seçimlerindeki tutumla *aynı doğrultuda* yani açık diktatörlüğe, diktatörlüğün cisimleşmiş hali olan RTE'ye 'hayır' olmalıdır.

Cumhurbaşkanlığı seçimi Türkiye'de rejimin akıbetini belirleyecek. Eğer açık diktatörlüğe geçiş tersine çevrilemezse, işçi sınıfının mücadele koşulları olumsuz

AKP, temsilcisi olarak iktidara geldiği emperyalizm ve oligarşinin politikalarından sapmanın yarattığı toplumsal gerginliği, Erdoğan'ın adım adım geliştirilen mutlak iktidarına kitle desteği sağlamaya kullandı. Bu temelde Erdoğan, 15 Temmuz darbe girişimini, tek adam diktatörlüğünü inşa doğrultusunda tam boy atılım başlatmak için "Allahın lütfu" olarak değerlendirdi. 2017 Anayasa referandumunda kabul edilip 2018 Cumhurbaşkanlığı ve TBMM seçimleriyle yürürlüğe konulan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi de, bir açık diktatörlüğe geçişe karşılık geliyordu. Açık diktatörlüğün topluma henüz tam olarak kabul ettirilemediği, kurumlaştırılmadığı bugünkü koşullarda gerçekleşen 2023 seçimlerinde, başkanlık sistemiyle ilişkili anayasal değişikliklerin geri çevrilerek sürecin durdurulması en önemli ve acil hedef olarak saptanmalı, buna uygun tutum alınmalıdır.

Türkiye, Cumhurbaşkanlığı ile milletvekili seçimlerinin resmi olmasa da *sözde* kararlaştırıldığı bir seçim sürecindeyken, Recep Tayyip Erdoğan (RTE) seçimi bir ay öne, 14 Mayıs tarihine çekmiş ama ciddi bir tepkiyle karşılaşmamıştı. İktidar, seçimi bol keseden yardımlar, kredi pompalaması, erken emeklilik, konut vaatleri ve hatta bundan önceki yedi tanesi yetmezmiş gibi sekizinci imar affı ile kazanmayı umuyordu.

Fakat Türkiye, Kürdistan ve Suriye'de aynı anda yıkıcı bir deprem gerçekleşti. Siyasete tüccar zihniyeti ile girip devleti şirket gibi yöneten AKP'nin planları depremle sarsıldı, ortaya dökülen gerçeklerin üstünü örtme telaşı, enkaz kurtarma kaygısının önüne geçti. Binlerce binanın yıkılıp on binlerce (belki de yüz binlerce?) insanın ölmesi kentlerin depreme hazırlanmadığını, yardımlardaki yetersizlik ve örgütsüzlük de deprem sonrası sürece hiçbir hazırlık yapılmadığını gösterdi. Depremin üzerinden bir aydan fazla süre geçse de, bırakalım konteynır evleri, yeterli sayıda çadır ve en acil ihtiyaçlar bile karşılanabilmiş değil.

Depremi ilk şokuyla seçimin bir yıl ertelenmesi seçeneği tartışılacak gibi oldu. Ama iktidar, deprem öncesi seçim stratejisini oluşturan yeni koşullara göre revize ederek yoluna devam etti. RTE, iktidar çevrelerinde seçimin kaybedilebileceğine ilişkin tedirginliği 14 Mayıs tarihinde ısrar ederek yatıştırmakta gecikmedi. Hatta altında canlı insanlar varken enkazlar kaldırılmaya başlandı, şehirlerin yeniden nerelere kurulacağına ilişkin inşaat projeleri aceleyle başlatıldı! Yıkılan evlerin enkazı başındaki çaresiz insanlara ev vaadinde bulunmak, hatta verdiği bir bardak suyun karşılığında çürümüş iktidarlarını dayatmak ancak Saray iktidarının aklına gelebilirdi! İyi Parti Altılı Masa'dan ayrılacak gibi olunca, iktidarın bu gadarca kararlılığı birkaç gün sürecek bir psikolojik üstünlük sağladı. Fakat ardından Masa aynı bileşenlerle yeniden toplanmayı başardı. Bu sefer psikolojik üstünlük muhalefete geçti. Sürecin arka planı üzerine, seçmen baskısından derin devlet müdahalesine uzanan tezler ileri sürülse de, sonuçta değişen tek şey İyi Parti'nin HDP ile görüşmeye ilişkin blokajının zayıflaması ve hatta belirli sınırlar içinde bunu onaylamak zorunda kalmasıydı.

Bu deprem, yetmişli yıllarda siyasal literatürün kilit kavramı haline gelen ve Türkiye'deki siyasi-ekonomik yapıyı tanımlamak için kullanılan "çarlık kapitalizm" kavramının bugün de ne kadar güncel olduğunu gösterdi! 1999 Gölçük Depremi ve arkasından gelen 2001 ekonomik krizi, IMF politikalarını uygulayan koalisyon partilerinin baraj altında kalıp Meclise girememesine yol açmıştı. Tepki öylesine büyüktü ki, deprem enkazı üzerinden iktidar olan AKP yirmi bir yıl boyunca iktidarını sürdürmeyi başardı ve seçime yaklaştığımız günlerde oy oranı hala yüzde otuzlar düzeyinde tutunabiliyor! Bağımsız siyasi seçeneğin yokluğu koşullarında kitleler bir burjuva siyasi seçenekten kurtulurken bir diğerinin peşine takıldı. Bu çarpık kapitalist düzenin faturası, "ağır ellerini toprağa basıp doğrulmadıkları" sürece işçi sınıfına ve halklara kesilmeye devam edecek.

AKP'nin ya da herhangi bir hükümetin bu çapta bir deprem karşısında aciz kalmasında tabii ki şaşılacak bir şey yok! Fakat hem yıkımın büyüklüğü hem de deprem sonrası yardımların ve organizasyonun sefaleti, bilim insanlarının öngörüp defalarca uyardığı depreme karşı sorumluluklarını yerine getirmediğini, hiçbir önlem almayıp şehirleri hazırlamadıklarını acı bir şekilde göz önüne serdi. Enkazın büyüklüğünün nedeni bu dönüşümün gerçekleştirilmemesiydi. Bu nedenle ortaya çıkan enkaz, depremin değil yirmi bir yıllık AKP iktidarının tercihlerinin ürünüydü, yani siyasi iradenin marifetiydi. Bu sorumluluğuna karşın iktidarın ilk refleksi enkaz altındakileri kurtarmak değil, aksine, halkta bir sempati ve

rak sınırlar, böylece azınlık iktidarı için güvenli bir biçim sağlar. Parlamenter de olsa burjuva devlet yapısı, işçi sınıfının bağımsız örgütlenme ve ideolojisini hâkim kılmasının ve iktidarının önündeki en önemli engeldir. Ancak bir demagogun peşine takılan halkın ya da işçi sınıfı partisinde birleşen sınıfın seçim kazanması yine de mümkün olduğundan, parlamenter güçler ayrılığı, yüksek yargının yasama faaliyetini kitlelerden kaçırmasını, çeşitli bürokratik kurumların da yürütmeyi dizginlemesini sağlar. Seçimlerde oluşan irade, parlamentarizmin güçler ayrılığı ilkesi nedeniyle, iktidara nüfuz etme, gerçekten engellenmemiş bir biçimde iktidarı elde etme şansına sahip değildir. Seçime konu olmayan sözü edilen kurumlar, bir takım dehlizlerde karanlık işler çeviren unsurlardan daha öncelikli olarak 'derin devleti' oluşturan, onun görünen parçaları sayılır.

AKP iktidarı, bu kurumların bileşimini kendi çizgisindeki takipçileriyle doldurabilecek kadar uzun bir süreyi kapsadığından, partisinin devletleşmesi sürecini ilerletebilmiştir. AKP'nin bu çabasına rağmen, en son Anayasa Mahkemesi seçimlerinde iktidarın tercihinin karşısındaki adayın başkan seçilmesi, son olarak da HDP'nin kesilen hazine yardımının oy çokluğuyla iadesi, Anayasa Mahkemesinin AKP iktidarının sonlanması halen dengeleyici, çeşitli demokrasi dışı senaryoları engelleyici bir rol oynayabileceğine işaret etmektedir. Toplumsal muhalefet ile iktidar bloku arasındaki denge, devlet bürokrasisinin, yüksek mahkeme üyelerinin takınacakları tavırlar açısından da belirleyici olacaktır.

2023 seçimlerinin sonuçları, AKP ve Saray rejiminin açık diktatörlük yönündeki adımlarının onaylanmasına ya da bu adımlara karşı çıkıp geri alınmasına yol açacak. Bu nedenle bu seçimler tıpkı bir önceki gibi kritik önemdedir. Tek adam rejiminin uygulamaya konulduğu 2018 seçimleriyle yürütme, yasama ve yargı, aslında Saray'daki tek adamın emrine verildi. Fakat Erdoğan'ın açık müdahalesiyle tekrarlanan 2019 İstanbul seçimlerini İmamoğlu'nun bir kere daha, üstelik artan bir oy oranıyla kazanması, kitlelerin yeni sistemi kabullenmeyip eski alışkanlıklarını ve politik davranış kalıplarını korumaları, Meclis'in kararnamele yasayla geçersiz kılmasının halen mümkün olması gibi etkenler nedeniyle henüz açık diktatörlük tam yerleşemedi, geçiş süreci tamamlanamadı. Bu tamamlanamışlığı, 2023 seçimlerini, 2018 seçimlerinin bir devamı ve hesaplaşmasına ve bu nedenle açık diktatörlüğe geçiş sürecini geriye çevirebilecek potansiyel bir imkânla dönüştürdü.

Seçim dönemlerinde farklı siyasi tercihlerle karşı karşıya kalan geniş kitleler normal dönemlerden çok daha fazla politikleşirler. Çeşitli siyasi akımlar toplu-

ilişkisini anlatmak nasıl belli katmanların geçilmesini, belli bir dolayımı gerektiriyorsa, anayasa ve rejim tercihinin, tartışmasının kitlelerin içinde bulunduğu olumsuz koşullarla ilişkisini sergilemek de belli bir dolayım gerektirmektedir. Kitleler seçimlerde, içinde bulunduğu dolaysız koşullarla ilişkili olarak, yani yaşam zorlukları, deprem, enflasyon, işsizlik vb. sorunlar üzerinden tutum alsa da, bu onların olumsuzluklardan doğrudan iktidarı sorumlu tutacağı anlamına gelmez.

Bu seçimlerde, açık diktatörlük yönünde 2017’de gerçekleştirilen bazı anayasa değişikliklerinin geri döndürülmesi ve iptalinin sağlanması belirleyici önemdedir. Bununla birlikte, seçimin sonucunu belirleyecek olan kitlelerin içinde bulunduğu koşullar ve bu koşulları yorumlamaları olacaktır. Tabii ki bu toplumsal sorunların temelinde, muhalefetin iddia ettiğinin aksine, sadece AKP iktidarı ya da beş yıllık başkanlık rejimi değil, esasen bir bütün olarak kapitalizm bulunmaktadır. AKP’nin marifeti, başkanlık rejimi ve kendi saplantıları nedeniyle bu sorunları kat be kat artırmasından ibarettir. Kuşkusuz Türkiye ekonomisinin içinde bulunduğu olumsuzluk, tıkanıklık, özel olarak RTE’nin ‘ekonomistliğinin’, politik çıkarları için ısrar ettiği ‘yanlışlarının’ ürünüdür! Birikmiş sorunların çözümü ise yine muhalefetin ileri sürdüğünün aksine AKP iktidarının sona ermesiyle sağlanamayacağı gibi, muhalefetin iktidar olmasıyla da gerçekleşecek türden değildir. Kapitalizmin yarattığı sorunlar iktidarların, partilerin değişmesiyle değil, kapitalizmin ve onun devletinin aşılmasıyla, yani ancak bir sosyalist devrimle çözülecek niteliktedir.

Kitlelerin ideolojik mevzi ve aidiyetlerini kolay kolay terk etmedikleri, ancak ekonomik kriz veya geçenlerde yaşanan deprem gibi olağanüstü koşullarda sorguladıkları gerçektir. Şu anda muhalefete bel bağlama eğiliminde olanlara karşın, AKP’nin propagandasının etkisinde kalan ve ‘emperyalizmi ve dış güçleri’ bütün sorunlardan sorumlu tutan geniş bir kitle de halen iktidarın takipçisidir. İşçi sınıfının, Kürt ulusunun, azınlıkların, kadınların, gençlerin ve kendilerini farklı aidiyetlerle tanımlayanların bir arada nasıl yaşayacakları ve kendilerini yöneteceklerine dair bu tartışmada, aslında *anayasa* ve *devlet biçimi* meselesi merkezi bir rol oynar. Toplumsal gericiliğe, milliyetçiliğe, sömürgeci şoven ve erkek egemen ideoloji ve kültüre karşı savunulması gereken ise, en sağından soluna kapitalizm savunucularının politik programları değil, komünizmdir.

Halkın yönetime katılımını görünüşte bir düzeye kadar içermekle birlikte parlamentarizm, esasen emekçi sınıfların yönetime katılımını derece derece dışlaya-

güven duygusu gelişir kaygısıyla orduyu kışlasında tutmak ve yardıma sevk etmemek oldu. Enflasyonu, hayat pahalılığını eleştirenlere karşı “siz bir merminin kaç lira olduğunu biliyor musunuz?” diyerek süngü saldırısına kalkan hükümet, “Suriye hududu kaç kilometre, orduyu sınırdan nasıl çekelim?” diyerek, aynı süngüyü deprem eleştirilerine yöneltti; fakat saldırı artık savunmaya dönüşmüştü. Depreme yönelik tedbirlere değil, savaş ekonomisine, halka değil devlete ve militarizme kaynak ayıran iktidarın sınıfsal içeriği ve tercihleri daha net ifade edilemezdi!

Seçim atmosferi ve gerginliği hangi düzeyde olursa olsun, öncelik hayat kurtarmak ve deprem güvenliği olmalıyken Saray’ın derdi iktidarının yıpranmamasıydı. Hükümetin sivil inisiyatifleri ve muhalif belediyelerin çabalarını görünmez kılma, toplanmış yardımları kendisinin denetlediği kurumlara aktarma ve el koyma çabaları, “Türkiye’nin emperyalizmin işgaline uğrayabileceği” yolundaki komplo teorileriyle meşrulaştırılmaya çalışıldı. Daha tuhaf olansa, bu komplo teorisini marjinal kesimlerden öteye bütün bir AKP kitesinin sahiplenmesidir. Türkiye’de siyasi taraflaşma depremden önce de bu eksene oturma eğilimindedi. Buna göre AKP antiemperyalist, muhalefet ise dış güçlerin maşasıydı! İktidar depremden sonra savunma hattını artık iyice bu çizgiye çekti!

Deprem karşısında ortaya çıkan yetersizlik ve yanlışlara mazeret olarak İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, “biz İstanbul depremine hazırlanmıştık” dedi! Eğer bu iddia doğru olsaydı, İstanbul için yapıldığı söylenen hazırlıktan bölgeye ciddi miktarda bir sevkıyat gerçekleşmeliydi ama kayda değer bir destek ya da aktarma görülmedi. Gerçekte, İstanbul depremi için de böyle bir hazırlık yapılmamıştı. Aslında, ortaya çıkan manzara İstanbul depremine hangi koşullarda yakalanacağımızı açığa çıkardığından kitlelerin kaygıları daha da arttı! Üstelik deprem için merkezi koordinasyonu sağlayacağı iddia edilen AFAD, muhalefet ve iktidar dışı oluşumların kontrolü ve engellenmesine odaklanan bir milis kuruluşu gibi çalışıyordu. Kızılay daha ilk günden çadır ticareti yapmış ve savaş zamanı tüccarları gibi davranmıştı! Buna karşın hükümetin denetimindekiler dışında, muhalefet partilerinin belediyeleri, çeşitli sol gruplar da dâhil olmak üzere neredeyse bütün sivil inisiyatifler, daha ilk günden dayanışma göstererek depremedelerin yardımına koşanlar emperyalizmin işbirlikçileri olarak gösterilmekteydi. Muhalefeti işbirlikçi dış güçler olarak damgalayan bu yaklaşım, deprem vesilesiyle daha açık dillendirildi. İktidar, muhalefetin deprem nedeniyle görünür olması ve inisiyatif kazanması yönündeki süreci engellemek için, muhalefet mensuplarını ya da ta-

raftarlarını emperyalizmin ajanları diye damgalayarak sahadan sürmeye çalıştı, sahadan süremese de onların görünmez olmalarına uğraştı. Seçimler yaklaşırken muhalefetin görünür olmasına tahammül edemedi!

İKTİDARIN SAVUNMA ARACI MİLLİYETÇİLİK

Kitlelerin artan itiraz ve hoşnutsuzlukları karşısında iktidarın savunusu, gittikçe daha fazla milliyetçilik, şovenizm ve yabancı düşmanlığına dayandırılmaktadır. Bunun nedeni Saray iktidarının yarattığı sis perdesinin ortadan kalkmaya başlaması ve kitlelere pazarlamayı başardığı umudun tükenmeye yüz tutmasıdır. Her zaman olduğu gibi iktidarın en kolay savunması milliyetçiliği kışkırtarak işçi sınıfı ve emekçileri bölüp kendi politikalarına bağlamaktır.

Burjuva ideologlar, tarihi olduğu gibi politik olayları da, sınıflar mücadelesi ekseninde yani gerçek çelişkileriyle değil, milletler ve devletler mücadelesi olarak anlatırlar. Oysaki milletlerin de milliyetçiliğin de tarihi ancak birkaç yüzyıllıktır. Kapitalist üretim ilişkilerinin ortaya çıkmasıyla mayalanmaya başlayan milliyetçilik ancak burjuva devrimleriyle yaşattır ve sınıflar mücadelesi gerçeği yanında dünkü çocuk sayılır. Sınıflar mücadelesiye, ilkel komünal toplumların çözülüşünden bu yana, bin yıllardır tarihin itici gücüdür; krallıkları, imparatorlukları, devletleri, ekonomik sistemleri, uygarlıkları kısacası bütün sınıflı toplumları yaratan ve şekillendirip duran esas etkidir. Tarih, esasen sınıflar mücadelesinin bilimidir ve sınıflar mücadelesi de tarihin esas konusudur.

Ulus devletlerden önce feodal dönemin iktidarları, çeşitli halkların bir arada yaşamasını mümkün kılan çok daha geçişken etnisiteleri, kültürel halkaları kapsamaktaydı. Egemenlik çeşitli ailelerin mülkü ve mirasıydı. Hanedanın egemenliğini tanıyıp boyun eğmiş farklı halklar, etnik gruplar aynı iktidar altında yaşıyorlardı. Ticaretin ve kapitalist ilişkilerin gelişmesi, belirli bir bölgede kendiliğinden ve gönüllülük temelinde egemen dilin benimsenmesini, baskın gelmesini sağladı. Kapitalist pazar bu temelde gelişti. Fakat burjuvazi azla yetinemezdi ve hedefi her zaman pazarın daha da genişletilmesiydi. Pazarını büyütme için diğer halkları, milletleri egemenliği altına almaya çalıştı. Burjuvazinin egemenlik sınırlarını genişletme hırsı ulusal tahakküm ve baskıların kaynağı oldu. Millet kavramı, artık, burjuvazinin hedeflediği pazar ölçeğine karşılık gelen bir teklifi ifade ediyordu. Bu teklifin dışındaki devlet biçimlerinin, çeşitli düzeylerdeki özerkliklerin ve federasyonların tercih edilmesi de pazar ölçeğinin büyütülmesinin ancak bu yolla mümkün olmasındandı.

“Başkanlık sistemi”, bireye kadar daraltarak iktidarı kitlelerin, yönetilenlerin denetiminden daha da uzaklaştıran, antidemokratikliği artıran bir özelliğe sahiptir. ... bugün Erdoğan, cumhurbaşkanının halkoyuyla seçilmesi uygulamasına dayanarak kendi başkanlık özlemini ve talebini kabul ettirmek için dayatmaktadır.” (10 Ağustos 2014 Cumhurbaşkanlığı Seçimleri, Temmuz 2014, s. 3)

2017 Anayasa Referandumunda ise, seçmenlerin tek adam rejimine geçişe karşılık gelen ve bir yıl sonra yapılacak seçimlerde uygulamaya konulacak Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi doğrultusunda düzenlemeleri onaylaması isteniyordu. 2007 referandumunda yapılan değişikliğe dayanarak 2014’te Cumhurbaşkanının halkoyuyla seçilmiş olması, bu sefer başkanlık sistemine geçiş için gerekçe olarak gösteriliyordu:

“Cumhurbaşkanının halkoyuyla seçilmesi, demokratikleşme olarak öne sürülmüştü. Bunun başkanlığın yolunu açacağı eleştirilerine karşı da, AKP tarafından böyle bir niyetleri olmadığına yemin eden cevaplar geliyordu. Bugün ise, Erdoğan’ın doğrudan halkoyuyla seçilmiş olması, başkanlık sistemine geçiş için baş gerekçe olarak getiriliyor.” (16 Nisan Anayasa Referandumu, Nisan 2017, s. 6)

Yine 2017 Anayasa Referandumu sırasında, gündeme getirilen değişikliklerle amaçlanan başkanlık sisteminin bir açık diktatörlüğe gidişe yol açacağı öne sürülmüştü:

“Referandumda kabul edilirse, anayasa değişikliğiyle, bugünkü olağanüstü hal uygulamaları kalıcı hale gelecek, olağan uygulamaya dönüşecek. Örnekleri bugünden ortaya çıktığı gibi, kararnemelerle mahkeme kararlarının boşa çıktığı keyfilik hukuka hâkim olup hukukun yerini alacak; açık baskı, terör yönetme biçimi olarak kalıcılacak; diğerlerini parçalayıp yutarak oluşacak tek politik güç (saray partisi) dışındaki (muhtemelen AKP de dâhil) bütün örgütlenme, hareket, mücadeleler bastırılıp saf dışı edilecek. Bu durumda devlet biçimi de egemenliğin üzerindeki örtünün çıkartıp atıldığı bir açık diktatörlük biçimini alacak.” (16 Nisan Anayasa Referandumu, Nisan 2017, s. 4)

Gericilik, milliyetçilik, sömürgeci şoven ideoloji, genel olarak toplumda olduğu gibi, hem Cumhur İttifakı hem de Millet İttifakı açısından baskın durumdadır. Bununla birlikte, içinde bulunulan seçim sürecinde ortaya çıkan politik kamplaşmada ayırım, anayasa tartışmasında düğümlenmektedir. Seçimlerin kazandığı bu anlama karşın, bütünlüklü bir anayasa ve devlet biçimi tartışmasının kitlelerin gündeminde yer aldığı söylenemez. Başkanlık veya yarı-başkanlık şeklinde tanımlanan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’ni (CHS) desteklemek ya da karşı olmak, anayasanın niteliğini belirleyen arka plandaki kültürel ve ideolojik şekillenmeleri tartışmayı ve sorgulamayı mümkün kılıyor. Demokrasinin ekonomiyle

CUMHURBAŞKANLIĞI VE PARLAMENTO SEÇİMLERİ

Türkiye, politik çatışma ve gerilimler içinden geçerek oligarşinin ve AB hedeflerinin uzağında bir yere taşındı. Belki denetlenmiş ve güçler ayrılığının mekanizması kurulmuş bir başkanlık sistemi oligarşinin hedefleriyle uyuşabilirdi! Ama gelinen aşamada devlet, ne başkanlık sistemi ne parlamentarizm ne de açık diktatörlük olan bir ara biçime dönüştü. Oligarşik diktatörlüğün üstündeki örtü sıyrıldı ama ne parlamentarizm tüm kurumlarıyla ortadan kalktı ne de açık diktatörlük biçiminde tek adam rejimi yerleşik bir hal alabildi.

Bu yüzden 2023 seçimleri, 2007 ve 2017 Anayasa Referandumlarında kabul edilen ve diktatörlük rejiminin taşlarını döşeyen anayasa değişikliklerini ve 2014'te mühürsüz oylarla dayatılan gayri meşru seçimi geri çevirmenin, 2018'den bu yana Saraydaki tek adamda toplanan devlet erklerini çekip almanın belki de son imkânıdır. Yine RTE'nin kazanması durumunda tasfiye edilecek parlamenter biçimler ile yasal hak ve taleplerin yokluğunda açık diktatörlüğü yıkmak kuşkusuz ki çok daha güç olacaktır.

Tek adam rejiminin ilk taşlarını döşeyen ve bugüne gelinmesine temel oluşturulan 2007 yılındaki anayasa referandumunda cumhurbaşkanının halkoyuyla seçilmesinin demokratik bir kazanım sağlamayacağına, aksine daha da antidemokratik başkanlık sistemi ve tek kişi yönetimine yolu açacağına işaret edilmişti:

“Bugünkü referandum, cumhurbaşkanını halkoyuyla seçmekten öteye, yarı-başkanlık sistemine geçişi gündeme getirmektedir. Tek kişinin yönetimi ve karar vermesi her türden demokrasi anlayışıyla olduğu gibi sosyalist demokrasi anlayışı ile de kökten çatışır. Komünistlerin seçimlerde propaganda ve örgütlenme hak ve olanaklarını daraltıp daha çok ehven-i şer tercihlerde bulunmalarına yol açacak yarı-başkanlık ya da başkanlık sistemi, – toplumun kültürel yapısı ve bugünkü örgütlülük düzeyi düşünüldüğünde– giderek cemaatçi bir hafızın ya da militarist, şoven histerilerin etkisinde bir başbuğun, führerin diktatörlüğünü mümkün kılacak demektir. Halkın yönetime katılması, önüne koyulan seçeneklere ‘evet’ ya da ‘hayır’ demesinden değil, bizzat seçenekleri kendi oluşturması, egemenlere dayatması, örgütlü yapıları ile temsilcilerini seçerek onları denetleyebilmesi, burjuvazi ile uzlaşmalarını engellemesi ve böylece her gün siyasetin içinde olmasından geçer. Referandum, bu açıdan, halkın yönetimden daha da uzaklaştırılması sonucunu doğuracaktır.”

(*Anayasa Değişikliği Ve Referandum*, Ekim 2007, s. 15)

2014 Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de antidemokratik niteliği vurgulanan başkanlık sisteminin cumhurbaşkanının halkoyuyla seçilmesiyle dayatılmak istendiği belirtilmişti:

Pazardaki ekonomik ilişkilerin en belirleyici ve egemen halkasını oluşturan burjuvazi, mutlakiyetin alaşağı edildiği devrimlerde milletin öncülüğü ve temsilciliğini yaptı. Azınlıkların, hanedanlıkların egemenliklerine son vermişti ama iktidara geldiğinde terk ettiği sloganları haykırmaya devam eden işçi sınıfını ve köylülüğü yani çoğunluğu karşısına aldığı azınlık karakteri açığa çıkıyordu! İşçi sınıfı, köylülüğün ve diğer ezilenlerin öncülüğünü kazanarak kendini millet olarak kuramadığı sürece burjuvazi, millet bayrağını işçi sınıfına karşı kalkan olarak kullanmaya devam etti.

Milliyetçilik, burjuvazinin ulusal sınırlarını başka ulusların ve halkların aleyhine büyütüp işgalleri meşrulaştırdığı gibi, aynı zamanda ulusal sınırlar içindeki sınıfsal çelişkilerin üstünü örtüp gizler! İşçi sınıfı ve ezilenlerin egemenlerin iktidarını devirmeye yöneldiği her durumda, milliyetçilik kitleleri burjuvazinin politikalarına yedeklemeye hizmet eder. Başka milletlere düşmanlık ve şovenizm işçi sınıfını egemenlerin peşine takarak böler. Fakat egemenler, ezilenlerin başkaldırısı karşısında aralarındaki anlaşmazlığı erteleyip birbirlerinin yardımına koşmaktan çekinmezler. Bu kritik durumlarda burjuvazi, kendi milletinin işçi sınıfı ve emekçilerini ezip yok ederken farklı milliyetlerin egemenleriyle aynı sınıftan ve birbirlerine çok daha yakın olduğunu saklama gereği bile duymaz! Milliyetçilik, işçi sınıfını ve ezilenleri egemen ideoloji ve politikalara bağlarken, azınlık burjuvazi, egemenliğinin güvencesini diğer ülkelerdeki sınıfdaşlarıyla dayanışmada bulur. Tekelci emperyalizm çağında politikalarını, aralarındaki çıkar çatışmalarına karşın, uluslararası düzeyde bir işbirliği ve planlamayla (Bildberg, Davos vb.) oluştururlarken işçi sınıfı ve ezilenlerin enternasyonalizmini vatana ihanetle, işbirlikçilikle suçlamaktan geri durmazlar. Azınlık iktidarını temsil eden burjuva hükümetler, muhalefeti gayri milli olmakla, başka ülkelerin çıkarlarına hizmet etmekle suçlamanın, kendi uluslararası (aslında egemen sınıflar olarak aralarındaki) işbirliklerini mümkün olduğunca genişletip sağlamlaştırmakla oluşturduğu karşıtlığı hiç dert etmezler.

Bu çerçevede Türkler için de milli olmanın ölçütü her zaman Yunan/Rum, Ermeni ve Kürt düşmanlığı ile test edilmiştir. Kapitalizmin ulus devlet şekillenmesi bölge halklarının iç içe geçmiş ortak yaşam kültürlerini tahrip ederek birbirlerine düşmanlaştırmaktadır. Seçim ortamlarında savaş tehditlerine kadar tırmandırılan Türk-Yunan düşmanlığı, sömürü sisteminin olumsuzluklarını örtmek için şimdiye kadarki tüm iktidarların başvurduğu en bilinen propaganda malzemesidir. İki ülkenin egemenleri arasındaki gergin ilişkilerin deprem nedeniyle

yumuşaması AKP'nin elindeki bu silahı kısmen de olsa etkisizleştirdi. Fakat ne yazık ki, milliyetçiliğin malzemesi Yunan düşmanlığından ibaret değil! Suriye'deki işgal bölgelerinden edindikleri suç işleme ayrıcalıklarıyla deprem bölgesinde terör estiren *cihatçıların* eylemlerinin, bölgedeki mülteci, sığınmacı, göçmen statüsündeki insanlara mal edilmesi, yabancı düşmanlığı için iktidara da muhalefete de fazlasıyla malzeme veriyor!

Suriye savaşının başından bu yana yabancı düşmanlığı kışkırtılmaktadır. Savaşın, yoksulluğun, işsizliğin ve kapitalizmin yarattığı sorunlar ya da iklim krizinin etkileri nedeniyle başka ülkelere göç edenler, sığınmacı ve mülteci olarak geldikleri topraklarda bu kez de depremle karşılaştılar. Deprem nedeniyle ortaya çıkan tepkiler sığınmacılara yöneltildi. Öyle ki, kendi dilinde yardım çağrısı yaparsa kurtarılmayacağını düşünen depremezeler, Türkçe bilmediği için sadece ses çıkartarak yardım istemek zorunda kalabildiler. Çünkü Türklerin öncelikli olarak (tabii Türkler içinde de öncelik sırası vardı!) kurtarıldığını biliyorlardı! Seçim nedeniyle birbirleriyle kavga eden politik aktörlerse bölgenin demografik yeniden inşası ve Türklük savunusunda hızla ortaklaştılar. Suriye'de Kürtleri yerinden edip cihatçıları yerleştirerek demografiyle oynayanlar, deprem yardımlarında AKP'li ve Sünni yandaşlara öncelik verirken, Alevi ve Kürt nüfusu sürmek, yerinden etmek heyecanına kapıldılar! Ezilenler içecek su, barınacak yer, geçinecek bir iş ve insanca yaşam için hayatlarını tehlikeye atarken, egemenler ezilenlerin dramını egemenlik alanlarını genişletmek için kullandılar.

Buna karşı, kitlelerin depremin neden oldukları başta olmak üzere yaşadıkları zorluklara yönelik tepkileri, oligarşinin iktidarına, temsilcilerine, en nihayetinde kapitalist sisteme yöneltilmelidir. Kitlelerin tepkilerinin milliyetçi, ırkçı, faşist kanallarla diğer milletlere yönlendirilmesine karşı çıkılmalıdır! Halkların içinde buldukları olumsuzlukların sorumlusu emperyalizm ve işbirlikçisi oligarşi ile Ortadoğu'nun diğer egemenleridir. İşçiler ve ezilenler, başka bir ülkeden gelerek insanca bir yaşam için ülkelerine sığınanları, kendi yaşadıkları sorunların nedeni olarak görüyorlarsa, bu milliyetçi ideolojinin baskın gelmesindedir. Yaşanan ağır ekonomik sorunların nedeni eğer bir kez göçmenler, sığınmacılar, mülteciler olarak görülmeye başlanırsa, işçi sınıfının mücadele ve örgütlülüğünü ülke içinden başlamak üzere Ortadoğu'ya ve dünyaya yaymanın imkânları, bu milliyetçilik virüsü nedeniyle zorlaşacak, ortadan kalkacaktır.

Ne ülkede ne de dünyada yaşanan sorunların nedeni göçmenler, mülteciler, sığınmacılar değildir, aksine göçmenler ve mültecilik, kapitalizmin ve kapitalist

lerin ortak hükümet programı hazırlaması, bu durumun bir göstergesidir. Sol ve sosyalist güçlerin oluşturduğu Emek ve Özgürlük İttifakı ve Sosyalist Güç Birliği için de benzer bir saptama yapılabilir. Bu iki ittifak da, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemini geri çevirmek, tek adam diktatörlüğüne son vermek hedefinden çok, savdukları toplumsal düzeni tarif etmekte ve toplumun önüne hedef olarak koymaktadır. Öncelikle bu yaklaşım, 2023 seçimlerinin belirleyici yanı olan başkanlık sistemi sorununu, açık diktatörlük sürecinin geri çevrilmesi doğrultusundaki acil ihtiyacı arka plana attığı ölçüde yanlış bir tutuma karşılık gelmektedir. Öte yandan, belki sosyalist perspektif açısından daha önemlisi, topluma sunulan politikanın, ulaşılacak hedef olarak tanımlanan toplumsal yapının niteliğidir.

Komünizm açısından, ortaya konulması gereken politika ve hedef, sosyalist devrimdir, işçi sınıfının sosyalist egemenliğidir, sosyalizmdir. Buna karşılık, gerek Emek ve Özgürlük İttifakı gerekse de Sosyalist Güç Birliği tarafından ileri sürülen genel politik çizgi, var olan toplumsal yapının demokratikleşmesiyle sınırlıdır. Emek ve Özgürlük İttifakı hedefini "Hedefimiz demokratik, özgürlükçü ve eşitlikçi ilkeler temelinde halkın gerçek egemenliğine dayanan bir demokrasinin inşasını sağlamaktır." diye tanımlamaktadır. Sosyalist Güç Birliği ise savunduğu hedefi, "Yarınlarmızı sermaye çetelerinin, tarikatların, bir avuç haraminin ve emperyalizmin pençesinden gerçekten kurtararak emekçilerin laik, demokratik, bağımsız cumhuriyetini kurma" biçiminde ifade etmektedir. Demokratik kazanımların gerçekleşmesini işçi sınıfının sosyalist devrimine bağlamadan, demokrasi mücadelesini sosyalizm mücadelesine tabi kılmadan bir demokrasi amaçlamak, var olan düzen içerisinde, kapitalizm içerisinde demokratikleşmeyi temel almak, demokratikleşmeyi *stratejik hedef* kabul etmekten başka bir anlam taşımaz ve komünizm açısından reformist bir sosyalizm anlayışına karşılık gelir.

Ayrıca Cumhurbaşkanlığı ve Millet İttifakı'nın oluşturduğu iki ana ittifak karşısında ayrı bir odak olarak konumlanmak isterken bu kampların "tek adam sistemi ve restorasyon" olarak adlandırılmasında kullanılan "restorasyon" terimi, (yaşanan süreçte ne ileri yönde ne geri yönde bir toplumsal düzen değişikliği söz konusu olmadığından, kapitalizm AKP öncesinde olduğu gibi AKP döneminde de varlığını sürdürmekte olduğundan) başkanlık sistemi doğrultusunda gerçekleştirilmiş olan anayasa değişikliklerinin geri alınmasına, eski haline getirilmesine karşı çıkma gibi bir yanılıgyı çağrıştırmaktadır.

rını artırmak için sosyal politikaları öncelemek zorunda kalmış gözükmektedir. Fakat bir kez kamulaştırma sözünün edilmesi, süreci başlatanların niyetlerini aşarak farklı mecralara çıkabilecek kapıları aralayabilir! Aralanan bu kapılardan Altılı Masa üyelerinden hiç birinin daha ileri gitmeyeceğini, Kılıçdaroğlu'nun bol keseden attığı vaatlerinin altında ezileceğini öngörmek için kâhin olmaya gerek yok! İktidar olurken kitlelere tutamayacakları sözleri veren burjuva politikacılarının kaderi Kılıçdaroğlu'nu da bekliyor. Mİ'nin adayı Kılıçdaroğlu'nun ekonomik ve sosyal vaatleri ile uygulayacağı programın çelişmesi, sözlerini havada bırakacaktır! Mİ'nin 2017 Anayasa değişikliğinin geri alınması hedefi var olan politik koşullar açısından gerçek bir ihtiyaca karşılık gelmektedir, ancak ekonomik olarak vaat ettiklerinin gerçekliği yoktur.

EMEK VE ÖZGÜRLÜK İTTİFAKI VE DİĞERLERİ

14 Mayıs seçimlerinde, ana kampaşa karşı gelen Cumhuriyet İttifakı ve Millet İttifakı adaylarının dışında, Memleket Partisi ve cumhurbaşkanı adayı Muharrem İnce ile ATA İttifakı ve cumhurbaşkanı adayı Sinan Oğan'ın yanı sıra, sosyalizm ve sol güçler adına Emek ve Özgürlük İttifakı ile Sosyalist Güç Birliği de yer almakta.

2023 seçimlerinin en önemli özelliği, başkanlık sistemi doğrultusundaki anayasal düzenlemelerin geri alınması isteminin öne sürülmesi ve seçim sonuçlarına bağlı olarak bunun gerçekleşmesinin olanağının ortaya çıkmasıdır. Anayasal düzenlemeler sorunu, içinde bulunulan açık diktatörlüğe geçiş sürecinin yasal çerçevesini oluşturduğu için, bu boyut, seçimlerde alınan tutum açısından belirleyici önemdedir. Seçimlere katılan bütün taraflar da Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi olarak adlandırılmış olan bu konuya açıklamalarında ve kampanyalarında yer vermektedir. Bunun yanı sıra bütün politik özneler, toplumun genel sorunlarına ilişkin olarak kendi çözümlerini, görüşlerini, hedeflerini açıklamakta ve bu temelde seçmenlerin desteğini istemektedir. Bu ikinci boyut, yani toplumsal sorunlara ilişkin kendi politikalarını ifade etme boyutu, her seçim kampanyasının olağan yanıdır. Ancak içinde bulunulan koşulların olağanüstülüğü ve başkanlık sistemi düzenlemelerinin ve açık diktatörlük sürecinin geri çevrilmesi olanağının belirleyiciliği düşüncesi toplumda hâkim kılınmadığı ölçüde, ikinci boyut, yani genel politik çizginin savunulması, ilkinin önüne geçmektedir.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi düzenlemelerini geri çevirmek hedefiyle oluşmuş Millet İttifakı'nın bileşenleri olan çok farklı politik çizgilere sahip parti-

devletlerin neden olduğu sorunların sadece görünen sonuçlarıdır. İşçi sınıfı ve ezilenler sonuçlara karşı değil, sonuçlardan olumsuz etkilenenlerle birlikte, nedenlere, kapitalizme ve kapitalist devletlere karşı mücadele etmelidir. Kapitalizmin olumsuz sonuçlarından etkilenen geniş kitlelerin birlikte örgütlenmesini ve onların öncülüğünü kazanmayı başaramazsa eğer, işçi sınıfının yeni bir dünya kurma becerisini ortaya koyması da mümkün olmayacaktır. Üstelik kapitalizmin yarattığı bu olumsuz sonuçlar işçi sınıfının yeni bir dünya kurmak için hem başlangıç noktası hem de olanağıdır.

Kendi bileşenlerini yerli ve milli, rakipleriniyse dış güçlerin işbirlikçileri olarak sunan Cumhuriyet İttifakı'nın (CI) seçim stratejisi, komünistler ve sosyalistlerden öteye burjuva muhalefetini de düşmanlaştırma temeline oturdu. İktidara yönelen sınıf hareketini bölmek için kullanılan düşmanlaştırma, burjuva muhalefetini de kapsamaya başladı. İnsanın tıpkı Türk filmlerindeki gibi “durun siz kardeşiniz!” diyesi geliyor ama ne çare! Kuşkusuz ki işçi sınıfı hareketinin iktidar mücadelesinden uzaklaşması, güçsüzlüğü, burjuva fraksiyonların aralarındaki çelişkileri keskinleştirmelerine, tabiri caizse ‘köpeksiz köyde değneksiz gezmelerine’ izin veriyor.

Fakat sınıf hareketinin geriliği ve yenilgi koşullarının sürmesi, iktidarın elini ne kadar rahatlatıyor olursa olsun, politik çatışmanın bu boyutunu açıklamak için tek başına yeterli görülemez. İç politikadaki kampaşmaların kendi özgün tarihsel dayanaklarının yanı sıra, Türkiye'deki politik kampları ayıran çizginin bu sefer dünya siyasetindeki temel kampaşmayla daha da görünür biçimde örtüşmesi, Türkiye'yi emperyalist kamp ile karşısında yükselmekte olan kutup arasındaki mücadelenin alanına dönüştürmektedir. AKP, hizmet ettiği sınıfın çıkarlarıyla kendisinininkiler çeliştiği için, milliyetçiliğini antiemperyalizm olarak kitlelere pazarlamaya çalışmaktadır. Her ne kadar Batı ile pazarlık gücünü artırmak, politik aktör olarak iktidarının süresini uzatmak için karşı kutbu dengeleyici güç olarak kullanmak istemişse de, attığı her adımda onun çekimine biraz daha kapılmış, her geçen gün denetimini daha fazla kaybetmiştir. Esasen, NATO ve Batı emperyalizminin yörüngesinden, bir yol kazası ve geçici sapma nedeniyle Rusya-Çin eksenine doğru meyleden ve bunu da Türkiye'nin kendi tercihi ve milli çıkarı olarak savunan Saray iktidarı ile yeniden Avrupa ve ABD eksenine dönmek isteyenlerin karşı karşıya gelmesi, ister istemez çatışmayı her gün daha da keskinleştirmektedir.

Tabii ki her iki kamp da milli çıkarları temsil ettiğini ileri sürmekten geri kalmamaktadır. Geçmişte Milli Selamet Partisi ve bugün Saadet Partisi (SP) gibi burjuva partiler ile *halklar çizgisindeki* Halkların Demokrasi Partisi (HDP) dışında, bugün AKP'den MHP'ye, CHP'den DEVA'ya hemen hemen önde gelen partilerin hepsi oligarşinin temsilcileridir ve dolayısıyla emperyalizmle doğrudan ilişkilidirler. Tekelci burjuvazinin sözcüsü olan bu partilerin hiçbiri, milliyetçilik söz konusu olduğunda AKP'den geri kalmazlar.

AKP'İN UZUN SÜREN İKTİDARI!

AKP, tek parti dönemi CHP'sinden sonra, Türkiye'nin en uzun süreli iktidarı oldu. Emperyalizmin strateji değişikliklerine (2013'te Suriye'de cihatçıların desteklenmesinden vazgeçilmesi hariç) uyum sağlayıp iktidarda kalmayı başardı. İktidarı süresince girdiği politik mücadelelerin her aşamasında AKP'nin bileşimi ve ittifakları değişti, üye sayısı ve örgütlülüğü arttı. Bu nedenle AKP başından bu yana farklılaşan, farklı politikalar ve farklı dönemlerin karşılık geldiği dönüşüm halindeki bir partidir. Bu başarısının önemlice nedenlerinden birisi de, partinin değişen niteliğine karşın kitlesini *yüksek gerilim siyasetiyle* kendi ekseninde çoğaltabilmiş olmasıdır.

Geçilen kritik aşamaların herhangi birinde yıpranarak güçten düşmesi, iktidarını kaybetmesi muhtemelken, her seferinde örgütlülüğünü geliştirip kitlesini artırdı. Girdiği her çatışma sonrasında ideolojik temelde kitlesini tahkim ederek, gelenekten devraldığı örgütlülüğünü artırmayı başardı. Hem örgütlü yapısına dayanan hem de kitlelere doğrudan seslenebilen bir lider partisine dönüştü. İktidarının ilk döneminde her türlü toplumsal sorunu muhalefete ya da iktidarını sınırladığını ileri sürdüğü 'vesayetçi güçlere' bağladı. Sonraki dönemlerinde ise sorumluluğu doğrudan dış güçlere ve hatta emperyalizme yüklemeye başladı.

AKP, iktidarını yıpratması muhtemel faktörleri kitlesini manipüle ederek karşısındaki güçlere yönelmekte kullanabilen, emperyalizmin manevralarına karşılık verebilen bir devlet partisine dönüştü. Hatta gelinen noktada bugün, depremle yıkılan bölgelerin sorumluluğunu, "kentsel dönüşüm projelerini engellediği"ni ileri sürdüğü CHP'ye fatura edebiliyor! Eğer bunu başarabilecek bir örgüt ve propaganda makinesine sahipse, hangi deprem AKP iktidarını yıkabilir ki?

bir partiymiş, ya da oy oranlarına uygun şekilde görev dağılımı yapmış gibi davranmaya devam etmeleri gerçekçi değil.

15 Temmuz Darbe girişimi sonrası iktidarın arkasında dizilse de, deprem sonrasında "devletin arkasında hizalanmayacağını" söyleyen Kılıçdaroğlu'na karşın Meral Akşener'in tavrı 'bugün devletimizin sesini duyma günü, bugün hepimizin susma günü' olmuştu! Tabii bu noktada Kılıçdaroğlu'nun karşısına aldığı güçler, rejimin güçleriydi ve bu tutumu rüzgârın kendinden yana dönmesini sağladı. Kılıçdaroğlu'nun bu seçimi kazanabilmesi için halkın desteğini alması, bunun için 'emek yanlısı' söylemleri öne çıkarması ve ittifakın ortaya koyduğu belgeleri aşan bir söylemle 'solculuk' yapması gerekmektedir. Sosyal demokrasi ile sağcılığın her türünün ittifakı diyebileceğimiz CHP, eski ülkücülerin partiye katılmasıyla daha da sağcılaşmış, çelişkileri daha da artırmıştır. Ankara'daki Mansur Yavaş örneğinin farklı şehirlere yaygınlaştırılacağı anlaşılmaktadır. İşçi ve emekçilerin sorunlarına uzak, Kürt hareketinin en temel demokratik taleplerine kulakları tıkalı olan ittifak, özellikle Kürt meselesinde iktidardan farklılaşmıyor. İyi Parti oy almak kaygısıyla Kılıçdaroğlu'nun HDP ile görüşmesine ses çıkarmasa da, ittifak adına görüşmesine ambargo koymaya çalışıyor ve daha çok bu konuda ittifaka bekçi olabilmek için geri dönmüş gibi gözüküyor. Mİ'nin iktidar partisinden ayrılarak kurulan bir bileşenin başında neoliberal politikalarla özdeşleşen Babacan ve diğerinde de Suriye işgalinin mimarlarından Davutoğlu bulunuyor.

Mİ'nin ekonomik reçetesi de, uluslararası sermaye çevrelerinin finansman desteğine güvenden ibaret! Mİ'nin adayı Kılıçdaroğlu'nun özellikle 'beşli çeteyi' hedef göstererek "418 milyar dolarlık bir yolsuzluk tutarını tahsil edeceğini" belirtmesi, "neoliberalizme karşı olduğunu ve kimi yatırımları kamulaştıracağını" ileri sürerek halkçı bir çizgiye yerleşmeye başlaması, ortaya koydukları programlarla da dayandıkları örgüt yapısıyla da çalışmaktadır. Babacan'ın "tek el konumundaki işletmelerin özelleştirilmesinin yanlış olduğunu, şimdi olsa bunu savunmayacağını" söylemesi nedamet getirmesinden değil, özelleştirmelerin yeterince teşhir olup tepki çekmesindedir. Ayrıca, kimi zorunluluklar, ekonomik altyapıdaki tahribatın giderilmesi öncelikleri nedeniyle devletçi politikaları gündeme getirmeleri, kapitalizmin güçlendirilmesi kaygısından öteye bir anlam taşımaz.

Türkiye'de ve Kürdistan'da biriken çelişkiler, emekçi kitlelerin artan hoşnutsuzluğu, bu tepkilerin patlamadan önce dizginlenerek yumuşatılmasını dayatıyor. Mİ adayı Kılıçdaroğlu, toplumsal sorunların çözüm kaygısından daha çok, oy oranla-

sisteme dönüş için gerekli olan anayasa değişikliklerinden koalisyon hükümeti program maddelerine kadar bir dizi belge üzerinde anlaştılar. Sonunda da Kılıçdaroğlu'nu ortak cumhurbaşkanı adayı olarak gösterdiler.

Parlamentarizme geçiş hedefinde anlaşılan Millet İttifakı bileşenleri, cumhurbaşkanlığı seçimi kazanıldığında bu geçiş sürecini altı partinin görüş birliği temelinde atılacak adımlarla gerçekleştirmeyi kararlaştırdılar. Bu amaçla diğer beş parti liderinin Cumhurbaşkanı Yardımcısı olarak görevlendirilmesi biçiminde bir çözüm geliştirdiler. Bu model, Akşener'in masadan kalkıp geri döndüğü süreçte İmamoğlu ve Yavaş'ın da eklenmesiyle 'yedi yardımcılı cumhurbaşkanlığı' biçimini aldı. 'Tek adam yönetimi' ile övünen Erdoğan cephesinin 'böyle bakkal bile yönetilmez' diyerek alaya aldığı bu model, aslında parlamentarizme geçiş sürecinin gereklerine –Millet İttifakı partileri bu hedefi temel aldıkları ölçüde– uygundur. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi düzenlemelerini geri alacak anayasa değişikliklerinden öteye, birbirinden ayrı yönlerde, birbiriyle çelişen politik hedefler doğrultusunda uygulamalar gündeme geldiğinde ise, bu türden bir çatışmaya hiçbir yönetim modelinin çözüm olmayacağını da burada eklemek gerekir.

Mİ, Kemalizm'den islamcılığa, liberalizmden faşist Türk milliyetçiliğine uzanan geniş bir yelpazede, apayrı politikaları savunan partilerden oluşuyor. Bu partileri, RTE'nin Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi adındaki tek adam diktatörlüğünün bütün iktidarı Sarayda toplayarak bu süreçte kendi dışındakilere var oluş hakkı ve olanağı bırakmadığını görmeleri bir araya getirdi. Bu bakımdan Millet İttifakı'nın parlamenter sisteme dönüş için anayasa değişikliği hedefi, tek adam diktatörlüğünün durdurulması açısından olumlu bir içerik taşıyor. Ancak Millet İttifakı, anayasa düzenlemeleri ve anayasa değişikliği sorununun içinde bulunan siyasi ve sosyal koşullarda belirleyici olduğu düşüncesini toplumda hâkim kılamadığı ölçüde, kendisini toplumun genel sorunlarına ittifak olarak ortak cevap sunma zorunluluğunda hissetti. Bu çabanın sonucunda bir Ortak Politikalar Mutabakat Metni üretilmiş olsa da, ittifak bileşenlerinin bambaşka politik çizgilere sahip olmaları nedeniyle, bu programın uygulanma şansının fazla olmadığını belirtmek gerekir.

Parlamentarizme geçiş için yol haritasını ancak bir kriz nedeniyle apar topar açıklayabilen Mİ, hep beraber bir parti olacaklarmış gibi hükümet programı oluşturmak için aylarca uğraştı. Ortak anayasa taslağı ve ekonomi programı hazırlamayı başarsalar da, seçim sonrasında alınacak oyların farklılaşması nedeniyle, bu çaba büyük ölçüde boşa gidecek. Gerçekte eşit olmayan partilerin, sanki tek

AKP'İN BAŞARI HİKÂYESİ VE DÜŞÜŞÜ

1999 depremi gerçekleştiğinde Türkiye ekonomisi yolsuzluklar, siyasetiyse çürüme ve yozlaşmayla birlikte anılıyordu. 2001 krizi sonrası iktidardaki partiler IMF'nin yapısal düzenlemelerini gerçekleştirmiş, baraj altında kalmalarına yol açacak 'acı ilacı' halka içirmişlerdi. Sonuçta kitleler bu partilerden büyük ölçüde koptular. AKP, Refah Partisinden ayrılarak kurulmuş olsa da, siyasi geleneği ve bu geleneğin örgütlü yapısını devraldı. Gençlerin yaşlı kuşaktan ayrışması şeklinde gerçekleşen bölünme, aslında, dinamik yapının, örgütün AKP saflarında devam ettiğini gösteriyordu. AKP, sadece pragmatist biçimde ayrıştığı Milli Görüş'ün takipçilerini değil, aynı zamanda düzenle bağları iyice zayıflayan siyasi yelpazenin farklı kanatlarındaki kitleleri de peşine takmayı başarmıştı.

İktidarının ilk yıllarında zaten ucuz olan ve bol bulunan sıcak para, devraldığı enkaz üzerinden büyüme rekorları kırmamasını sağladı. Ekonomi 2002-2007 arasında yılda yaklaşık yüzde yedi büyüdü. Küresel krizin yaşandığı 2008 yılında yaşanan daralmadan sonra, 2010'da yüzde dokuz, 2011'de ise yüzde sekiz oranında büyüme gerçekleşti. İşsizlik kriz öncesi seviyelere geriledi ve kitleler umut olarak peşine takıldıkları AKP'yi artık *bir başarı hikâyesi* olarak görmeye başladılar. Emperyalizmin politikalarının sorgusuz sualsiz uygulayıcısı, Büyük Ortadoğu Projesi (BOP) eşbaşkanı olmakla övünen RTE ve partisi güçlenerek yoluna devam etti. Enflasyon tek haneli rakamlara inmişti. 2002'de yaklaşık 3 bin 500 dolar olan kişi başına gelir 2012'de 10 bin dolar seviyesine çıktı. AKP'nin başarı hikâyesinin maddi dayanakları, *sıcak paraya dayansa da büyüme* ile kişi başına düşen **gelirdeki ve istihdamdaki artışı**. Aynı dönem içinde *gelir dağılımındaki adaletsizlik, asgari ücretle çalışanların sayısındaki hem mutlak hem de oransal artışla birlikte açlık ve yoksulluk sınırı altındakilerin artışı* da gölgede kaldı, önemsenmedi. Üsttekiler, sesi çıkmadığı sürece "altta kalanın canı çıksın" demekten çekinmiyorlardı! Ama alttakilerin önemli bir bölümü de kendini üsttekilerden sayıyor ve büyüme hikâyesine inanıyordu. AKP, büyük oranda işçi sınıfının desteğini kazanmıştı!

Oysaki AKP, 2001 krizi sonrasında IMF formatı atılmış haliyle devraldığı ekonomiyi üretim kapasitesini artırmak doğrultusunda dönüştürmeyi hiç gündeme almadı. Üretim kapasitesinde bir artış gerçekleşmişse de bu tüketim ve borç kitlesindeki artışın yanında belirleyici ve etkin değildi. Sıcak paraya dayalı büyüme hikâyesi, uygun uluslararası koşulların etkisiyle bir süre daha devam etti. ABD, 2008 krizini dolar basarak dünyanın geri kalanına uzun vadede transfer ediyor ve dünyadaki dolar bolluğundan Türkiye de yararlanmaya devam ediyordu. Sonra-

sında ise değişen koşullarla birlikte, FED'in para musluklarını kısacağı, enflasyonist etkilerini azaltmak için piyasaya saldıgı paraları geri çağıracağı söylentisi bile tedirginlik yaratıp doları yükseltmeye yetecekti. 2014'te dolar 2,20 liraydı. Halkbank soruşturması, 17-25 Aralık yolsuzluk operasyonları, Suriye'ye gönderilen silah TIR'ları gerginliği, doların devam eden yükselişine eşlik eden önemli siyasi olaylardı. Daha sonra 2015 seçimleri ardından RTE'nin hükümetin kurulmasını engelleyerek Türkiye'yi bombalar eşliğinde seçimlerin yenilenmesine zorlamasıyla 3 lira olan dolar, 2016 yılında 3,5 lira seviyesine tırmandı. 2016 askeri darbe girişimi, 2017 anayasa referandumu, 2018 Cumhurbaşkanlığı seçimleri ve seçimlerden iki ay sonra patlak veren Rahip Brunson gerginliği eşliğinde dolar 5,29 liraya tırmandı. Ama ortada yine de bugünküyle karşılaştırılabilir bir enflasyon artışı yoktu!

2018'de Cumhurbaşkanı seçilip istediği yetkiyi alan RTE, ekonominin kitabını yazmaya, "faiz sebep enflasyon sonuç" tezini ileri sürmeye başladı. Geleneksel olarak faiz karşıtı İslamcı söylemi öne çıkararak, aslında olası bir ekonomik krizi ötelemeye, piyasadaki tüketim düzeyini desteklemeye çalışıyordu. Merkez Bankası ve Hazine yetkilileri teker teker değiştiriliyor, faiz indirimlerine karşı çıkanlar görevden alınıp tüketime dayalı borç ekonomisinin çevrilebilmesi için bol miktarda para yaratılıyordu. Tabii sonuç enflasyonun tırmanmasıydı.

İktidarının ilk dönemlerini bir başarı öyküsü olarak pazarlayan ve başarının mimarı olmakla övünen AKP, işler tersine gitmeye başladığında kabahati kendinde değil dış güçlerde, Türkiye'nin (yani AKP iktidarının) 'önünü kesmek' isteyenlerde buluyordu. Ekonomiyi sağlam temellere oturttuklarını, dış müdahalelere karşı dayanıklı hale getirdiklerini söylemiş olduklarını unutarak bu sefer topu dış güçlere atmayı tercih ettiler.

RTE'nin ekonomi bilmediğini, ekonomik yasalara karşı çıktığını söylemek bir dereceye kadar geçerli olsa da, varmak istediği politik hedefler için ekonomi kurallarının gerekliliklerine karşı çıktığını söylemek daha doğru olacaktır. Bunun için ekonomide neleri tahrip ettikleri, kimlere ne fatura kestikleri ayrı bir konudur. Herkes kadar RTE de sistemin mantığına ters ekonomi politikalarının sonuna kadar sürmeyeceğini biliyor, sadece, yarattığı sahte cennetin seçim sonuna kadar sürmesini hedefliyor.

Kapitalist ekonominin kurallarının IMF politikalarını gerektirdiğini ama bunu uyguladıklarında iktidarda tutunamayacaklarını bildiklerinden, şimdilik kısmi bir dayatma ölçeğinde de olsa, sermaye ile çatışmayı göze alıyorlar. AKP'nin esas

gibi, örneğin Sinan Ateş cinayeti soruşturması ya da benzeri bir gelişme gerekçe olarak kullanılabilir.

Esasen AKP, MHP ve BBP'nden oluşan ve son olarak Yeniden Refah Partisi'nin ve HÜDA-PAR'ın katılmalarıyla genişleyen Cİ'nin amacı, Türkiye'de iktidardan hiç düşmeyecekleri bir açık diktatörlük inşa etmektir. Hizbullah'ın yasal uzantısı olarak görülen HÜDA-PAR'ın buradaki rolü ise iki açıdan değerlendirilebilir. AKP'den uzaklaşıp HDP'ye ya da Mİ'nin sağcı bileşenlerine yönelen batıdaki muhafazakâr Kürt seçmenin geri kazanılması çabası ilk ve başat neden olarak öne çıkmaktadır. İkinci boyutsa oy sayım sürecine hem Hizbullah'ın hem de SADAT'ın dâhil edilme imkânının sunmasıdır.

İktidarın, seçime dayalı otoriter rejimler ve kişilikler için kullanılan 'rekabetçi otoriter' sınıfında konumlandırılması hem dış politikadaki bir takım güçlüklerin hem de totaliter rejimlerde görülen oy oranlarına yani kitle desteğine ulaşamamış olmasının sonucudur. Bu nedenle '*emperyalizme karşı koyan güçlü liderlik*' söylemine dayalı bir seçim politikası uygulamaya devam ediyor. Bütün olumsuzlukları 'dış güçlerin, emperyalizmin marifeti', 'gelişen Türkiye'nin engellenmesine yönelik darbe ve darbeciler' söylemine oturtsa da, bu söylemin hem dünyadaki gelişmeler hem de ülkemizdeki deprem ve yüksek enflasyon koşulları karşısında ne kadar işlevli olduğu hayli tartışmalıdır!

Cumhur İttifakı'nın seçimleri kazanması, tek adam diktatörlüğünün durdurulamaması, açık diktatörlüğün kurumlaşmasının engellenememesi demektir. Ayrıca Saray iktidarının bu zaferi, işçi sınıfının, emekçilerin, kadınların, Kürt Hareketinin ve her türden farklılığın ezilmesi anlamına gelmektedir. Gericiliği kıskırtmakta sınır tanımayan, şeriatın hükümlerini günlük hayata egemen kılmaya başlayan, eğitim müfredatını gerici, dinci ve milliyetçi eksende derinleştirip kadrolaşan bu iktidardan da ittifaktan da kurtulmak mutlak bir gerekliliktir. İktidarını sürdürmek için kitesini daha radikal bir zeminde tahkim etmek zorunda olan ve bu nedenle her gün daha fazla gericiliğe ve radikal islama kayan bu iktidar devrilmezse Türkiye'nin Pakistan'laşmaktan geçtik Afganistan'laşmaya başlamış olan evrimi hızlanacak, geriye döndürülemez boyutlara ulaşacaktır.

MİLLET İTTİFAKI

Millet İttifakı 'Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi' denilen başkanlık ya da yarı-başkanlık sistemi karşısında parlamenter sisteme dönüşü savunan partiler tarafından oluşturuldu. Altılı Masa olarak bir araya gelen bu partiler, parlamenter

litikalarına yedekleme işini en iyi şekilde yapan AKP, bu süreçte girdiği çatışmaların keskinliğinde sınıandı ve bilendi. Oligarşiye hizmet etmek için iktidara gelen AKP ve lideri RTE dengeleri ip cambazı gibi gözeterek iktidarını tahkim etti, her aşamada güçlendi ve rakiplerini elledi. Oligarşinin başlangıçta işe yarayan, karşı güçleri çatıştırarak törpüleme çözümü, AKP'nin politik rakiplerini yendikçe güçlendiği sürecin sonunda iş görmez hale geldi.

2013'te emperyalizm ılımlı islam politikasını terk ederken Suriye politikasını değiştirdi. Ama AKP bu değişikliği kendi iktidarına tehdit olarak gördü. Kendi politikalarını emperyalizme de oligarşiye de dayatmaya kadar varan bir tüccar kurnazlığıyla politikasını sürdürmeye çalıştı. Attığı her adım bir öncekiyle çelişse de, emperyalizmin eski çizgisine geri dönebileceği değişiklikleri umup gözeterek zaman kazanmaya çalıştı. Tuttuğu mevzileri terk etmeyen ve emperyalizmin desteğine değil eleştirilerine muhatap olan AKP ve Saray rejimi, karşı karşıya kaldığı sorunların çözümü için bu sefer karşı cepheden müttefikler edinmeye yöneldi. 'Dimyata pirince gitmek' için yola çıkmıştı ama 'eldeki bulgurdan olmamak' telaşı, yani Suriye Kürtlerinin kazanımları karşısında duyduğu endişe ve alerji nedeniyle girdiği yönelimi, Sarayı tam bir batağa saptı. Rusya ile geliştirdiği ilişkiler, Türkiye'nin NATO üyeliğinin sorgulanmasına kadar ilerledi. AKP vardığı aşamada, yola çıkarken siyasi temsilcisi olduğu emperyalizm ve oligarşiyle çelişen bir konuma ulaştı.

Savaşçı, çatışmacı ve antidemokratik eğilimlerin güç kazanarak dünya siyasetini belirlemeye başlaması, AKP'nin hem iç politikadaki hem de Suriye başta olmak üzere bölgedeki planlarına uygun koşullar yaratmıştı. Çözüm süreçlerinin bitirmesinden sonra MHP ile ittifak bu koşullarda gündeme geldi. Geniş kitlelerin 'istikrar ve güvenlik' taleplerini karşılamak üzere, milliyetçi, faşist ve dinci bir çizginin tahkim edilmesi mümkün hale geliyordu. RTE kitlelere, 'zor zamanların güçlü lideri' olarak pazarlanmaya başlandığında bu lidere biat eden bir MHP oldukça meşrulaştırıcı bir işlev gördü. MHP ise 15 Temmuz darbe girişimi sonrası Cemaatçilerden boşalan kadroları doldurarak kazançlı çıkmayı umuyordu. Buna karşılık MHP ile ittifak yapan AKP, kimilerinin iddia ettiği gibi MHP'nin çizgisine gelmiş ya da tahakkümüne girmemişti. Milliyetçi çizgiyi çıkarlarına uygun bulan AKP'nin inandırıcılığı için yaka kartı olarak kullanılan MHP, tabii ki günü gelip kendisine ihtiyaç kalmadığında, öncekilere yapıldığı gibi sırtına günahlar yüklenip terk edilecektir. Bunda da, şimdiden işaretleri ortaya çıkmaya başladığı

kaygısı, cari açık ile birlikte artan dolar talebinin karşılanamaması halinde borç döngüsünün kesintiye uğraması, yani iflasların kaçınılmaz hale gelmesidir. Dolar borcunun çevrilebilmesi bu nedenle stratejik önemdedir. Enflasyon, meta fiyatlarının artışı gibi, döviz kuru artışına karşılık gelir. Fakat AKP kur artışına izin verirse, üzerine iktidarını inşa ettiği oyun bozulacağından, kuru suni olarak baskılamak üzere kur korumalı mevduat hesabı yaratıp yükü bütçeye ve dolaylı olarak da toplumun, halkın, işçi sınıfının sırtına vurmuştur.

Enflasyonu yükseltmesine aldırmandan karşılıksız para basıp tüketimin kamçılanması, gelecek kaçınılmaz krizin şiddetini artırmaktadır. Kapitalist ekonominin yasalarını eğip bükmek, aslında, kapıda bekleyen krizi (enflasyon, emekçi sınıfların sürekli ekonomik zorluklar, geçim sıkıntısı içinde olması, kapitalist ekonominin krize girmesiyle aynı şey değildir) al takke ver külah seçim sonrasına erteleme çabasından başka bir şey değildir. Bu aynı zamanda iktidarın ücretlilere finanse ettirilmesidir!

Bu nedenle eldeki mühimmatı tüketecek olsa da 128 milyar dolarlık Merkez Bankası rezervi sırf günü kurtarmak için bir kalemde harcanabilmiştir. Rezervler tükendiğinde cumhuriyet tarihinin bütün birikimleri, kamu işletmeleri, limanlar, bankalar, madenler, rafineriler, vb. Varlık Fonu adı altında RTE'nin denetimsiz tasarrufuna verilmiştir. Eksiyeye inen Merkez Bankası rezervleri, karşılığının ne olduğu bilinmeyen swap ve borç anlaşmaları ile şişirilmiştir. Günü kurtarma telaşındaki AKP, geleceğin yükünü artırarak bugüne kadar iktidarını sürdürebilmiştir. Tabii dış kaynak girişi yaratabilmek için, Cemal Kaşıkçı davasının Suudi Arabistan'a (örneğin beş milyar dolarlık bir rezerv karşılığında) teslim edildiği artık biliniyor. Ama daha hangi varlıkların ne şartlarda satıldığını net olarak kimse bilmiyor! "Ekonomini mahvederim, aptallık etme!" diyen Trump'a diklenmeyi kesip, uslu uslu rahibi teslim ettiklerine göre, şantaj iddialarının doğruluğu da kanıtlanmış sayılmalıdır. Gazprom'un alacaklarını bir yıl erteleyen Rusya'nın bu desteği karşılığında ne talep ettiği de bilinmiyor ama tahmin etmek zor değil. Bu konuda liste daha da uzayabilir ve muhtemeldir ki bu olaylar iktidarın seçimi kaybetmesi durumunda uzun yıllar sürecek soruşturmalara konu olacaktır.

AKP, büyüme hikâyesiyle umutlarını sömürdüğü kitlelerin desteğini kaybederse, sadece sopa gücüyle iktidarını sürdüremeyeceğini, eğer IMF reçetesine başvurursa kitlelerin desteğini yitireceğini biliyor. Yarattığı sahte cennette kitlelerin alıştığı tüketim düzeyini sürdürebilmeleri, girdikleri borç yükümlülüklerini yerine getirebilmeleri, kredi taksitlerini ödeyebilmeleri için kapitalist ekonominin kural-

larını zorluyor. Çeşitli sermaye kesimlerine fatura kesmek, tüketici kredilerinin faizlerini zorla düşük tutmak dâhil, kapitalist ekonominin yasalarını eğip bükmeye çalışırken, bir bütün olarak ekonomik yapıyı tahrip ediyor. Bankalar üzerinde baskı kurup tüketici kredilerini ucuzlatarak, en azından seçimlere kadar iktidarının sübvansede edilmesini dayatıyor. Mantık dışı ekonomi politikalarını, matbaayı çalıştırıp para basarak, kredi genişlemesine giderek yaratılan enflasyon üzerinden, aslında ücretli kesimlere fatura ediyor.

Erken emeklilikte yaşa takılanlar sorununu çözmesi için gerekli kaynağı, konut sahibi olmak isteyenlerin taleplerini, greve giden işçilerin ücret artışlarını karşılıksız para basarak karşılıyor. Bu ise tekrar tekrar enflasyonu körüklüyor. Kaynak sorununun çözümü dönüp dolaşıp yine işçi sınıfının sömürüsüne çıkıyor. Kitleleri peşine taktığı süre boyunca yarattığı yanılısamların ne zaman dağılacığını kestiremeyen iktidar, bu doğrultuda siyasetin bütün gerilimlerini kullanırken kapitalist ekonominin bütün gerekliliklerini *krizli seçim sonrasında ertelemek için* eğip büküyor. Oysaki kitleler, kendilerini yolunacak kaz olarak gören politika erbabı ve onların azınlık devletini aradan çıkartıp, üretim araçlarının kolektif mülkiyeti temelinde kendi kendilerini yönetseler çok daha *ucuz* ve çok daha kaliteli bir yaşam seviyesine ulaşırlar! Öncekilerde bu kadar net görülmüş olmayabilir ama AKP iktidarının yarattığı enkaz tek başına bunu kanıtlamaya yeter!

Özetlersek, kendisini neredeyse hazır bekleyen ekonomik büyüme hikâyesiyle iktidarı devralan AKP, kitlelere umut olmuştur. Bu yanılısamayı besleyecek olanakları iyi değerlendirdi ve 'büyüyen ekonomik ve siyasi güç Türkiye ve onun lideri RTE' hikâyesini, bugüne kadar kitlelere pazarlamayı başardı. Ekonomik koşullar tersine döndüğünde, tıpkı deprem konusunda alması gerekip de almadığı önlemler gibi, ekonomik altyapı konusunda da vaat ettiği dönüşümlerden hiçbirini gerçekleştirmediği ortaya çıktı! Bu gerçeği saklamak, kitlelerin aynı hikâyeye bağlı kalmasını sağlamak için elinde kalan son silah, 'dış güçlerin, emperyalizmin Türk Devletinin dünya gücü olmasına karşı taarruza geçtiği' hikâyesidir. Bu dış güçlerin içerideki uzantılarını da haliyle muhalefet partileri olarak göstermektedir! Oysaki *kendisi ne kadar dış güçlerle ilişkiliyse muhalefet de ancak o kadar ilişkilidir*. Ama sorun artık giderek daha çok kimin hangi dış güçle ve ne kadar içli dışlı olduğunda düğümlenmektedir. Konunun bu yönü seçimlerde daha bir belirginlik kazanmaktadır!

Bugün AKP'ye oy veren kitleler, emperyalist dış güçlerin Türklüğün elini kolunu bağladığına inanıyor. AKP destekçilerine göre *eğer yakın ya da uzak coğrafya-*

Komutanlığı adına sosyal medya hesaplarını yönetmesi hiç de arızı, sadece sosyal medya hesapları ile sınırlı bir durum olarak kabul edilemez. Binali Yıldırım'ın hiç bir resmi sıfatı olmayan oğlunun karşısında sıraya dizilen kuvvet komutanları ve valinin verdiği fotoğraf parti müfettişlerinin devlet kurumlarına amir olarak atandığını, bir başka kuvvet komutanının mafya tiplmeleriyle çekildiği fotoğraflar ise devletin mafyalaştığını anlatmak için yeterli sayılmalıdır. Faşist devlet biçimlerinde görülebilecek bu manzaralar, AKP'nin devlet bürokrasisine güvensizliğini, bürokrasinin idaresinin doğrudan parti teşkilatlarına bağlandığını ya da bağlanmaya çalışıldığını gösteriyor. Açık diktatörlüğün cisimleşmiş hali olan RTE bir kez daha seçilirse, parlamentonun yasama organı konumu ve işlevi ya tamamen rafa kalkacak ya da sadece diktatörün izin verdiği sınırlara çekilecek.

SEÇİM GÜNDEMİ

14 Mayıs'ta hem Cumhurbaşkanlığı hem de milletvekili yani parlamento seçimleri yapılacak. Seçim dönemleri, bütün siyasi akımların, partilerin toplumsal sorunlara çözüm önerileriyle yığınların karşısına çıktığı, onları tutum almaya çağırdığı dönemlerdir. Bu bakımdan seçim dönemleri, hem kendi politikalarını bütün toplum karşısında anlatabilmek hem de bütün diğer politik akımların eleştirisiyle onlardan ayırmalarını tanımlayabilmek açısından büyük olanak sağlar ve önem taşır. Öte yandan 2023 seçimleri, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin yürürlüğe konulmasıyla içine girilmiş olan açık diktatörlüğe geçiş sürecinin gelinen noktada durdurulması ve geri çevrilmesi olanağını barındırması nedeniyle olağanüstü bir önem kazanmıştır. Bu temelde, 14 Mayıs seçimlerinde rol oynayacak belli başlı politik aktörleri ele almakta yarar var.

CUMHUR İTTİFAKI

Oligarşinin askeri bürokrasinin politikadan çekilip kışladaki görevleriyle sınırlandırılması isteği, siyasal islamın 'vesayet rejimi'nin sonlandırılması hedefiyle uyumlu biçimde ve AB katılım süreci içinde hayata geçmişti. İktidar olduğunda bu görevi üstlenen AKP'nin kökeninde taşıdığı eski refleks ve önceliklerinden ne kadar uzaklaştığı ve bunlara geri dönüp dönmeyeceği kaygılarına sahip olan oligarşinin AKP'nin ehlileştirilmesi için çözümü, mücadeleye girdiği rakipleri yani TSK tarafından onun törpülenmesi ve dengelenmesiydi. Kitleleri oligarşinin po-

kıstırma denemesi işe yaramamıştı. Girişenlerin niyetlerinin aksine 15 Temmuz 2016 darbe girişimi de, bu girişimin yarattığı ortamı ‘Allahın lütfu’ olarak kullanmayı başaran AKP tarafından boşa çıkartıldı! Bu aşamada, 2013’ten beri AKP ile ihtilafları derinleşmekte olan Türk oligarşisinin ve AB çevrelerinin darbeye karşı AKP’yi savunduğunu ve önceliği darbe karşıtlığına verdiğini belirtmek gerekir.

AKP darbe karşısında kitlesini sokağa sürüp hâkimiyeti ele geçirmeyi başardı. Sokak hâkimiyeti ile birlikte ideolojik hegemonyası daha da gelişti, sağlamlaştı. Artık AKP’ye karşı yapılan her türden eylem ve itiraz ‘emperyalizmin milli iradeye müdahalesi’, itiraz edenler de ‘işbirlikçi hainler’ olarak suçlanabiliyor! 2001 krizi sonrası ‘gömlek değiştirip’ oligarşinin has temsilcisi olarak yola devam edenler, kendilerini oligarşi ile çatışmaya başladıkları bir mecrada, oligarşi ise kendisini, hem temsilcisine söz geçiremediği hem de belirleyemediği bir konumda buldu! AKP’nin darbe sürecinde hâkim kaldığı, ‘seçilmişlere karşı askeri darbe karşısında direnişin meşruluğu’ tezi ise, ironik bir şekilde bu sefer muhalefet tarafından kullanılmaya başlandı! Daha önceki darbe süreçlerinde (12 Mart, 12 Eylül) kitlelerin sokağa dökülme pratiği çok sınırlı kalmış, geliştirilememişti. Niyetlerinden bağımsız olarak olabirliği bizzat AKP tarafından kanıtlanmış olan ‘darbe karşısında sokak direnişinin meşruluğu’ sloganı, muhalefetin ‘sandık güvenliği ve sandık çevresinden sokağa doğru taşabilecek’ olası ve meşru bir direniş çağrısına dönüşmeye başladı. Tabii ki bunu başarıp başaramayacakları öngörüsünden bağımsız bir niyet beyanı olarak!

2016 darbe girişimini ve bu kalkışmanın bastırılmasının sağladığı psikolojik ve ideolojik ortamı yeni rejimin inşasının önündeki engelleri temizlemek için kullanan tek adam rejimi, kazandığı yarı-başkanlık mevzii ile açık diktatörlük yolunda önemli aşamaları geçtil. Önce 2017 Anayasa Referandumu ile *Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi* kabul edildi. Sonra da bu yeni rejimin pratik uygulamasının başına 2018’de RTE geçti. Saray rejimi, elindeki bu devlet gücüyle, kurumsallaşmasını tamamlamak için var gücüyle çalıştı. Fakat yine de eksikliklerini giderip ara biçim olmaktan çıkartamadı. Bu nedenle, TBMM’nin yasa yapma ve denetleme gücünü silip açık diktatörlüğün tam saldırısını mümkün kılmak için önümüzdeki seçimleri kazanmaya ihtiyacı var. Bu hedefle elindeki devlet aygıtı ve propaganda makinesini seçimleri kazanmak için sonuna kadar kullanmaya çalışacağından da kimsenin şüphesi yok.

Eski sisteme göre seçimlerden belli bir süre önce istifa etmesi gereken İçişleri Bakanı Soylu’ya bağlı bir kişinin Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel

larda Türklük ve İslamcılık kültürel ortaklığında geliştirilmeye çalışılan olası birlikler engellenmezse, ya da bu engellemelerin üstesinden gelinirse bu yüzyıl Türk yüzyılı olacak! HDP’yi zaten ABD’nin ve emperyalizmin aracı olarak niteleyen AKP, Millet İttifakı’nı (Mİ) oluşturanları HDP’nin yanına koyarak ‘yerli ve milli olma’ tekeline kavuşabileceğini ve bunu seçim avantajına çevirebileceğini düşünüyor. Bu ideolojik çizginin toplum üzerinde hâkim kılınabildiği durumda, kitlelerin yaşadığı hiçbir ekonomik zorluk, enflasyon, işsizlik, kendiliğinden muhalefetin lehine, iktidarın aleyhine sonuç vermeyecektir. ‘Tencerenin iktidar devirebilmesi’ için muhalefetin ‘tencerenin kapağını kaldırması’ gerekir ki içinde ne kaynadığı görülsün!

İşçi sınıfının komünist partisinin olmadığı koşullarda işçi sınıfının ve halkların burjuvazinin peşine takılması kaçınılmazdır. Türkiye’de bugüne kadar gerçekleşen seçim tercihleri de, bu nedenle, işçi sınıfının ve halkların kendi sınıf çıkarlarına değil, hep oligarşiye hizmet etti! Kitlelerin iktidara getirdikleri partilerin kendilerine hizmet etmediğini anladıklarında gösterdikleri tepki ise iktidardan düşürdükleri partinin yerine bir diğer burjuva partisini koymaktan öteye geçemedi.

1999 depremi ve 2001 krizi sonrası tepki oylarıyla AKP’yi iktidara taşıyıp geleksel partileri seçim barajı altında bırakan işçi sınıfı ve halklar şu ya da bu şekilde, bilinçsizce de olsa yine sınıfsal tepkilerini ifade etmişlerdi. Kitlelerin bu taleplerini istismar ederek iktidara gelen AKP’nin de daha öncekilerle aynı nitelikte olduğunu anlamakta olan kitleler yeni çıkışlar aramakta, yeni partilere yönelmektedir. Oysaki işçi sınıfının ve halkların sırasıyla bir başka burjuva parti tarafından istismar edilmesi, her seferinde başka bir kişinin ya da liderin peşine takılıp gitmesi bir kader değildir! İşçi sınıfı ve halklar kendi iradelerine sahip çıkmadıkça egemenlerin reva gördükleri kaderleri değişmeyecek, sömürü ve baskı düzeni sona ermeyecektir. Önceki partiler gibi eninde sonunda ve kaçınılmaz olarak sahneden çekilecek AKP’den sonra umut olarak pazarlananların işlevi de işçi sınıfını ve halkları kandırmaktır; bunun ötesinde bir programa ve niteliğe sahip değiller. Eğer komünist seçenek, işçi sınıfının komünist partisi yoksa, yaratılamamışsa, bu kısır döngü asla kırılmaz. Öyleyse, *seçimin taşıdığı bütün öneme ilişkin olarak* bugün de öne çıkartılması gereken en öncelikli mesele, işçi sınıfının burjuva partilerinden kopması, bağımsız örgütsel ve ideolojik çizgisinin, partisinin inşasıdır.

Depremin korkunç kayıplarını ve yaralarını sarmak için, sadece AKP’den, ‘vahşi kapitalizm’ ya da geçmişte “çarpık kapitalizm” denen koşullardan değil,

‘çarpık’ ya da ‘düzgün’ bütün kapitalizm savunularından ve bir bütün olarak kapitalist sistemden kurtulmak gerekir. Depreme dair her şeyi seçim propaganda-sına dönüştüren iktidar, köklü bir çözüm önermeyen burjuva muhalif partiler, depremin enkazı ve kapitalizm ile beraber kaldırılıp atılmadıkça, bu kısır döngüden çıkılamaz. Egemenlerin ve temsilcilerinin “kader planı”na ya da pansuman tedavilerine karşı işçi sınıfının ve ezilen halkların çözüm programı sosyalizmdir, burjuva iktidarlara desteklemek değil!

AKP, EMPERYALİZM, OLİGARŞİ, ‘EKSEN KAYMASI’

Bugünkü seçim atmosferini ve seçimin niteliğini belirleyebilmek için AKP’nin niteliği ve emperyalizmle ilişkisi doğru kavranmalıdır. Belli farklılaşmalarla birlikte bu ilişki özünde aynı zamanda AKP’nin oligarşisiyle ilişkisidir de! Oligarşi ile temsilcisinin ilişkisi, iktidara geldiği ilk günden bu yana çeşitli aşamalardan geçti. Emperyalizm ve oligarşi ile paralel gittiği, uyum gösterdiği süre içinde AKP, askeri bürokrasinin tasfiyesi gibi çetrefil bir işi başardı. Her ne kadar askeri bürokrasinin tasfiyesine memur edilmiş idiyse de kendine verilen bu görevi başardığında oligarşi karşısında duruşu artık daha bir dikleşmişti. Kitlelerin AB hayranlığında ifadesini bulan, geçmişte uğradıkları haksızlıklara tepkileriyle geleceğe yönelik demokratik hak ve özlemleri, AKP’nin askeri bürokrasinin tasfiyesi için istismar ettiği önemli bir kaldıraç işlevi gördü. Tabii politik rakiplerini yendikçe, AB hedefleri gibi, desteğine çağırılmış olduğu kitleye verdiği sözleri de unuttu. Karşısındaki muhalefetin bileşimine göre her seferinde müttefiklerini değiştirirken, sadece demokratik talepleri değil, yol arkadaşlarını kullanıp atmakta da reddüt etmedi.

AKP 2001 krizi sonrasında sistemden kopuş eğilimindeki kitleleri yeniden sisteme bağlayarak oligarşik diktatörlüğün meşruiyet zeminini sağlamlaştırdı. AKP’nin niteliğine ilişkin ilk zamanlardaki kafa karışıklığı ve tartışmalara karşın, bu görevi başarması bile oligarşinin en has temsilcisi olduğunu kanıtlamaya yeterlidir. Yine de bu tasfiye sürecinde, oligarşi ile arasında var olan çelişkilerini yumuşatıp yerini sağlamlaştırması için emperyalizmin ara buluculuğuna ve AB sürecinin denetleyiciliğine ihtiyacı vardı.

2007 yılında, askeri bürokrasinin ‘367 vakası’ olarak bilinen müdahalesi, askeri bürokrasi için yenilgiyle ve Abdullah Gül’ün Cumhurbaşkanlığı ile sonuçlandı. Bu süreç ve politik krizin sonuçlanma biçimi, belki o gün için RTE’nin cumhurbaşkanlığını engelledi ama sonradan daha güçlü geri gelmesinin zeminini de ha-

sahada belirlediğinden bu yana Rusya ile ABD arasında Suriye için en genel düzeyde bir stratejik ortaklığın zımnen de olsa var olduğu görülmektedir. Belki bu anlaşmanın bir sonucu olarak, sürecin bir yerinde kuvvetle muhtemeldir ki, Rusya tarafından daha fazla kullanılmayacak olan Türkiye çoktan ABD ile baş başa kalmış olabilirdi. Ama Türkiye’nin bu iki arada bir derede kalmışlığı, bu sefer de Ukrayna savaşının ortaya çıkması ile daha da uzama şansı yakaladı. Bağımsız, tarafsız bir güç olduğunu ve emperyalist devletlere rağmen iktidarını sürdürdüğünü ileri süren AKP için Ukrayna savaşı gerçekten ‘Allahın lütfu’ oldu.

Suriye’de ‘iki cami arasında binamaz kalan’ AKP’ye savaş koşulları nedeniyle şimdilik hem ABD hem de Rusya siyasi kredi açmaya devam ediyor. Üstelik dünya tedarik zincirinde kendini stratejik bir konumda bulmanın ekonomik getirisini, daha fazla ötelenmesi gittikçe zorlaşan ekonomik krizi seçime doğru biraz daha ertelemek için kullanıyor. Fakat İsveç ve Finlandiya’nın NATO’ya birlikte üyeliği konusunda, İsveç’i engellemeye NATO’nun yaz zirvesinden önce son vermezse, Rusya ile ilişkisinden kazandığından daha fazlasını kaybetmeye başlayabilir. Bu konuda NATO ve ABD’ye ek olarak AB’den gelebilecek bir basıncı, ticaret hacminin büyük kısmı AB ile gerçekleşen Türkiye’nin dengelemesi mümkün olmayacaktır. Eğer bu konuda daha fazla ayak diretecekse de bu AB’ne rağmen olmayacaktır!

‘Atı alıp Üsküdar’ı geçmiş’ AKP’nin emperyalizmin yeni politikalarına uyum sağlaması belki yine de mümkün olabilir, normal olarak seçimle gelinip seçimle gitmenin kolaylıkla başarıldığı bir sistemin içinde kalınabilirdi! Ama emperyalizm ve oligarşinin temsilcisi olmanın sınırlarını belirsizleştiren ve ‘efendilerinin güvenini’ kaybeden AKP için geri dönüş, bu yöndeki manevralarına karşın, oluşmuş olan güven kaybı nedeniyle artık çok kolay değil! Nasıl ki AKP iç politik çatışmalarda bir dönem müttefik olduklarını ‘günah keçisi’ yaparak kendini temize çıkarmışsa, emperyalizm de Suriye ve Libya’daki günahları için AKP’yi ‘keçi’ yapıp günahlarını yüklemeyi seçmiş gözüküyor! Bu alanda biriken dosyalar da iktidarda kaldığı süre için şantaj, sonrası için ciddi bir tehdide dönüştü bile!

AKP ve Saray rejimi, gücünü örgütlülüğünden ve kitesinden aldığı bilerek davranıyor. Kitleler AKP’nin ve şekillendirmek istediği rejimin arkasında durdukça oligarşinin ve emperyalizmin bu partiyi doğrudan karşısına alması giderek daha riskli ve hassas bir konu haline dönüştü. AKP’yi ilk olarak 17-25 Aralık 2013 operasyonunda yargı aracılığıyla köşeye sı-

cek kadar iri bir sorun' haline gelmiş AKP iktidarına, Suriye sahasında daha fazla inisiyatif bırakmak, tahammül geliştirmek zorundaydı. Bu nedenle kendi isteklerini yerine getirmesinden daha çok karşı cepheye kayışını dizginlemeye, bir eşikten öteye geçip Rusya ile birlikte davranmasını engellemeye odaklandı.

Nasıl ki Rusya'nın yıpratılması için Ukrayna'nın savaş cephesine dönüşmesi tercih edilmişse, nasıl ve nereye evrileceği belirsiz çatışma olasılıkları taşıyan Türkiye-Rusya ilişkisi de, Rusya'ya karşı yeni bir cephe açma potansiyeli olarak değerlendirilmekte, bu nedenle Türkiye'nin başına buyrukluğuna tahammül edilmektedir. ABD, 'Rus ayısıyla' dalaştığında 'Türk kangalının' kendisine geri döneceğinden şimdilik emin gözükmektedir. Bu sonuca ulaşana kadar, Türkiye'nin ipini yavaş yavaş bırakıp çekmekte, bu sayede süreci yönetmektedir.

Rusya, NATO cephesini karıştırmak için Türkiye'yi kullanmaya çalışıyor olsa da, Türkiye'nin halen Rusya ve İran blokunu dengelediği ve esasen bir NATO gücü olduğu unutulmazsa, Rusya'nın kendi üstünlüğü olarak gördüğü Türkiye ile ilişkisinin tersinden ABD için de aynı şekilde görüldüğü anlaşılır. İncirlik üssünün açık kalması karşılığında AKP'nin iç politikada imdadına yetişen Suriye'deki operasyonlarına, PKK kamplarının bombalanmasına izin veren ABD, böylece müttefikini koalisyon güçleri içinde tutuyor, ama bir yandan da Kürtleri yanında durmaya, Türkiye'yi yeniden bir çözüm sürecine zorlamaya devam edebiliyor.

Nitekim AKP, emperyalizme karşın bir süredirrettiği politikalarından teker teker vazgeçmeye başladı. Emperyalistler tahammülü büyük ölçüde tüketmiş olsa da, AKP iktidarıyla ihtilaflarını yine de *sürece yayararak* çözmeyi tercih ediyorlar. Bölgeye yönelik kendi politik tercihleri nedeniyle yıpranacağı süre boyunca Türkiye'ye tahammül göstererek, muhtemeldir ki sorunun kendiliğinden olgunlaşıp, emperyalist müdahalenin bilindik karmaşık süreçlerine gerek kalmadan çözümlenmesini umuyorlar.

AKP'nin emperyalizme karşı olma efsanesi de bu ortamdan önemli ölçüde destek buluyor. Emperyalizm için hem bir müttefik hem de iri bir sorun olarak kaldığı ölçüde, Rusya için giderek kârlı bir yatırım haline dönüşüyor. Yani RTE, her iki tarafın öyle kolayca gözden çıkaramadığı konumundan kaynaklanan pazarlık gücünü kullanarak kendisine dünya lideri imajı kazandırmaya ve politikalarını 'yükselen güç'ün politikaları olarak seçim malzemesine dönüştürmeye çalışıyor.

Sorun sadece Suriye ile sınırlı kalsa, Türk Devletinin bu iki sandalyeye birden oturma politikası birinin devrilmesiyle şimdiye kadar sonlanmış olabilirdi. IŞİD

zırlamış oldu! Bu dönemde cumhurbaşkanının halkoyuyla seçilmesi yönünde anayasa değişikliğini referanduma götürülen AKP (o sıralarda başkanlık sistemi için kullanmayacağına dair yemin etse de) bu hamleyle hem RTE'nin halkoyuyla seçilmesinin hem de başkanlık sisteminin en önemli dayanağını oluşturdu.

AKP, liberaller ve Gülen Cemaati ile beraber olduğu askeri bürokrasiye karşı mücadeleden sonra önce liberallerle yollarını ayırdı. 'Arap Baharı' denilen halk ayaklanmalarıyla 'ılımlı islam' açılımının çakışması ise, İhvan geleneğinin temsilcisi AKP'nin parlayan yıldız olarak öne çıkmasına ve cepheye sürülmesine zemin hazırladı. Oysaki Davutoğlu'nun "büyük gücün temsilcisi" olma ve RTE'nin BOP'nde görev alma isteği, Türk devletinin gücünün ötesinde bir etkinlik ve hak talebine karşılık geliyordu! AKP, emperyalizmin açtığı bu yolda kendisine gösterilen menzilin ötesine geçmek ve amaçlarına oligarşiyi ortak etmek istediğinde, talancı Türk oligarşisinin aklı belki karışmış olabilir. Oligarşinin, temsilcisinin vaatlerine ve önüne serdiği yeni ufuklara ikna olup olmadığı ya da ne ölçüde ikna olduğu kesin olarak bilinemez ama eğer bu alandaki politikalarında başarılı olsaydı, girilen yola 'hayır' demeyeceği ve AKP'ye sırtını dönmeyeceği tahmin edilebilir! Fakat hemen Suriye sınırındaki operasyonlara arkasında ABD varken bile destek vermekte tereddüt eden oligarşinin, AKP'nin yayılcı politikalarını ABD'ye rağmen desteklemeyi sürdürmüş olması oldukça şüphe götürür!

Emperyalizm ılımlı islamı desteklemekten vazgeçtiğinde, bölgedeki iktidarların teker teker devrilmesi sürpriz olmadı. Politika değişikliğinin zorunlu sonucu bu politikaya ait aktörlerin de değiştirilmesiydi ama İhvanlı partilerden AKP bir istisna olarak iktidarını sürdürmeyi başardı! Bu aşamada emperyalizmin politikasıyla uyum göstermektense, Rusya eksenine dayanarak ayak diremeye varacak kadar ileri gitti ve kendisini çıkmaza soktu. Sonuçta Suriye'de cihatçı gruplarla çeşitli işbirliklerine girmişti ve bunları olduğu gibi bıraktığında ortaya çıkacak karmaşa bir yana, esasen halen erişme umudu taşıdığı ve yeniden ısıtmak için her an fırsat kolladığı anlaşılabilir yayılcı emellerinden, kazanımlarından vazgeçmek istemiyordu. Eğer böyle bir fırsat çıkıp da değerlendirilebilirse, emperyalizm ve oligarşi ile arasını düzeltebileceğini umuyordu! Sonuç olarak AKP, emperyalizmin politika değişimini benimsemedi, çıkarlarına aykırı bulup direnç gösterdi!

İşte bu noktada yeni türden problemler ortaya çıkmaya başladı. AKP de, emperyalizmin ve oligarşinin olası hamlelerine karşı önlemler almaya çalıştı. Kürt hareketinin özellikle Suriye'deki konumu ve edindiği mevziler, IŞİD karşıtı mücadelede ABD'nin desteğini kazanmasını ve dolayısıyla Türk devletine karşı kıs-

men kollanmasını sağlıyordu. Buna karşılık Rusya, Kürtlerin sadece ABD'nin kozu olmak yerine Şam ile görüşmeleri için arabuluculuk yaptı. Kürtlerin Fırat'ın doğusunda ABD ile ortaklığı, batısında ise Rusya'nın Türkiye'nin işgaline ancak belli bir sınıra kadar ve cihatçıların tasfiyesine karşılık olarak izin vermesi ve Şam ile de ilişkilendirilmiş olmaları Türk devleti tarafından hazmedilemedi.

Tabii ki Kürtler hem Suriye hem de Türkiye tarafından başını kaldırmaması, hatta başı ezilmesi gereken bir ulus olarak görülüyor ve Şam ile Ankara Kürtlerin mevzi kazanmasını engellemek için aralarındaki çatışmayı ikinci plana atabiliyor. Nasıl ki ABD ile Rusya (en alttakilerin, ezilenlerin sesi olarak görülebilecek!) IŞİD tehdidi karşısında aralarındaki husumeti yerel ölçekte erteleyip Suriye'yi istikrarlı hale getirmek için en genel düzeyde anlaşmışlarsa, söz konusu Kürt düşmanlığı olunca Şam ve Ankara da bir araya gelmeden anlaşabiliyorlardı! Ama bu iki düzeydeki anlaşma çoğunca birbirleriyle çelişebiliyor, bölgedeki iki büyük gücün öncelikleri ile Ankara ve Şam'ın öncelikleri farklılaşıyordu.

IŞİD tehdidi nedeniyle hem Rusya hem de ABD zorunlu görseler de, Rusya'nın Şam'ı, ABD'nin Ankara'yı Kürtlerle ilişkilermeye zorlaması pek fayda etmedi! Tabii çatışan bu iki büyük gücün Kürtleri süreçte tutmak istemeleri Kürt ulusal sorununun demokratik çözümüne kafa yorduklarından değil Kürtleri karşı cepheye kaptırmama kaygısından. Yine de bu konuda olsa olsa ancak bir arpa boyu yol alınabildi! Kobani savunması nedeniyle peşmergelerin sınırlarından geçişine izin verdirmedi dışında, ABD'nin Türkiye'yi dizginlemesi ve sonra da söz geçirmesi mümkün olmadı. Şam'ın Kürtlerle görüşmeleri ise savaşın başlangıcında TC'nin Salih Müslüm ile görüşüp biat etmesini istemesiyle aynı nitelikteydi; Türkiye'ye karşı güçlerini Şam'a tabi kılması talebiyle sınırlı bir inkârcılıktan ibaretti. Tabii cihatçı politikaları desteklediği bu süreç içinde Türk Devleti ve toplumu (Diyanet'in evlatlıkla evlenmenin Kuran hükümlerine uygun olduğuna dair fetvası gibi tartışmalarla) Pakistanlaşma sürecinden Afganistanlaşma sürecine sıçramıştı bile!

PYD'yi, ABD'nin maşası olarak ilan eden TC, Kürt bölgelerine yönelik harekâtları ve işgalleri için ABD'den ancak sınırlı izinler koparabildi. NATO ülkelere hava savunma sistemleri almakta zorlanır hale gelen Türkiye, Çin'den füze almaya kalktığında ABD yaptırımlarıyla engellenmişti. Batı ile gerginliklerinin artması sonucunda Patriot vb sistemleri alamadığında –Rus uçağının düşürülme olayının biraz da zorunlu kılmasıyla– Rusya ile masaya oturmayı tercih etti ve Aralık 2017'de S-400 füze anlaşmasını imzaladı. Rusya'dan S-400'leri alması ise,

Türkiye'nin Batı ve özel olarak da ABD ile çelişkilerini bir üst düzeye sıçrattı. Türkiye F-35 programından çıkartıldı; kendisini, ABD ve diğer müttefiklerinin gözünde müttefikliği tartışılan, önlem alınması, çevrenmesi değerlendirilen bir konumda buldu.

AKP'nin, Türkiye'nin kendi gücü ve ağırlığıyla denk olmayan bir politik inisiyatif geliştirmesi, politik özerkliğin sınırlarını aşarak işi neredeyse başına buyrukluğa vardırması, aynı zamanda Rus uçağının vurulması sonrası oluşan türbülansa kapılmasıyla başlayan sürecin sonucuydu. Emperyalizmin karşısında yükselen Rusya ve Çin kutbunun çekim alanına girmiş Türkiye, özerklik alanını mümkün olduğunca genişletmek için iki kutup arasındaki boşluktan yararlanmayı tercih ettiğinde, Batı bloku ile çelişkileri daha da keskinleşti. Libya'daki iç savaşta taraf olarak konumunu kalıcılaştırmaya, taraflardan birini desteklemeye ve böylece Akdeniz petroleri üzerinde hak iddia etmeye başladı. ABD'nin görece gerilemesinden, ABD ile AB arasındaki uyumsuzluklardan yararlanarak iktidarının ömrünü uzatmaya, hatta kalıcılaştırmaya çalıştı. Başlangıçta emperyalizmin en güvenilir işbirlikçisi, BOP'nin eşbaşkanı sıfatıyla bizzat emperyalizm tarafından itildiği Suriye'de, dayılanmaya çalıştığı Rusya'nın koltuk altında buluverdi kendini!

AKP'nin, emperyalizme rağmen, 2013'ten bu yana Suriye politikalarında ısrar etmesi, Türkiye'nin kendi özgün koşullarının, son yirmi yıllık politik çatışmanın, yani AKP'nin dış politikayı iç politikanın bir enstrümanına dönüştürmesinin, dış politikanın iç politikaya, onun da AKP iktidarına tabi kılınmasının sonucudur. Karşısındaki egemen gücün, emperyalizmin ve oligarşinin en nihayetindeki denetleyiciliği ve belirleyiciliğine karşın, günü kurtarmak ve hep bir seçim daha kazanmakla sınırlı ufkuyla AKP, kendisini baştan hesaplamadığı bir konumda buldu. Oligarşi ve emperyalizmin yaptırımlarını sınırlayabilecek ve kendini koruyabilecek karşı bir güç olarak Rusya ile ilişkilendiğinde 'ayı ile aynı yatağa girmişti' bile! Rusya ise bir zamanlar *NATO'nun ileri karakolu* olan Türkiye'yi koltuğunun altına alarak, karşı cepheyi istikrarsızlaştırmaya çalıştı. Karşılığında kopardığı tavizlerle, büyük ihaleleri, nükleer santral anlaşmalarını cebe indirerek AKP iktidarının aradığı desteği sundu. Rusya-Türkiye ilişkisi, AKP'nin emperyalizmle ilişkisinin, Türkiye'nin *NATO üyeliğinin sorgulanmasına* kadar ilerlemişti!

AKP'nin bu 'eksen kayması' karşısında ABD, her seferinde Türkiye'nin "IŞİD tehdidini odaklanmasını, sınır kontrollerini gerçekleştirmesini ve koalisyon güçlerine daha aktif katılmasını" talep etti. Tabii ki ABD önemli bir NATO ülkesi olan Türkiye'yi gözden çıkarmak lüksüne sahip değildi. 'Delikten süpürülemeye-